د خالد بن ولید رضي الله عنه
ژوند او جهادي کارنامې
Ketabton.com
لیکوال
عمر شاهین

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

مسلم
خپرندویه ټولنه

کتاب پېژندنه

د کتاب نوم	:	د خالد بن ولید رضي الله عنه ژوند
لیکوال	:	عمر شاهین
خپرندوی	:	مسلم خپرندویه ټولنه - جلال آباد
چاپ وار	:	لومړی
کمپوز	:	مصلح الدین حامد
چاپ شمېر	:	۱۱۰۰
چاپ لړ	:	۱۶۲
چاپ کال	:	۱۳۹۴

د چاپ حقوق له خپرندویې ټولنې سره خوندي دي

د ترلاسه کېدو ځای

مسلم کتاب پلورنځی

پته: اسحاقزی مارکېټ، لاندیني پوړ، جلال آباد ښار، افغانستان

اړیکشمېرې: ۰۷۰۶۲۲۶۲۴۶۳ - ۰۷۷۶۰۰۶۴۱۶

برېښنا لیک: muslim-pub@yahoo.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

موضوع	مخ
سریزه	۱
نوم اونسب یې	۳
د خالد رضي الله عنه اسلام	۴
د مؤته غزا	٦
د مکې فتحه	۸
د بت ماتول	۱۳
د اسلام تبلیغ	۱۳
د حنین غزا	۱۳
د طایف محاصره	۱۵
د تبوک غزا	۱٦
اکیدر	۱۷
د اسلام د بلونکي په حیث د خالد رضي الله عنه تاکل	۱۸
خالد رضي الله عنه د ابوبکر صدیق رضي الله عنه د خلافت په دوره کې	۱۹
د طلیحه بغاوت	۲۱
ام زمل	۲۳
مسیلمه	۲۵
د یمامې جګړه	۲٦
د مسیلمه قاتل	۳۱
بهرنۍ حملې	۳۲
د عراق په لورې پرمختګ	۳۳
عراق ته د خالد رضي الله عنه روانیدل	۳۴
له هرمز سره مقابله	۳۵
د ذات السلاسل کاظمه جګړه	۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

موضوع	مخ
حصن المراة	۳۸
د ثنا د ويالې جګړه	۳۹
دولجه جګړه	۴۱
د اليس جګړه	۴۲
د حيره د خلکو بغاوت	۴۳
الانبار	۴۵
عين التمر	۴۷
د دومة الجندل فتحه	۴۹
حصيد ، حنافس او مضيح	۵۱
د حصيد جګړه	۵۲
د مضيح جګړه	۵۳
د ثني او بشر فتحه	۵۴
د فراض جګړه	۵۵
پر شام باندې حمله	۵۷
د دمشق جګړه	۵۸
د دمشق فتحه	٦۱
د شام عامل	٦۲
د خالد رضي الله عنه غزل	٦۴
د خالد رضي الله عنه وفات	٦۷
ماخذونه	٦۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

الحمدلله رب العالمين والصلاة والسلام على امام النبين وقائد المجاهدين سيدنا محمدٍ وعلى اله واصحابه ومن سار على نهجهم وسلک طريقهم وجاهد في سبيل الله الى يوم الدين امابعد!

درنو لوستونکو!

د نړۍ تاریخ د حق او باطل په بې شمېره جګړو شاهد دی ، په دې جګړو کې د بري او ماتې معیار د اسلام د یو ستر پوهاند د وینا په اساس په سلو کې پنځه اویا فیصده د جنګیالیو په عقیده، هدف او مورال پورې اړه لري، د اسلام د د تاریخ پیښې او د خالدبن ولید رضي الله عنه حیرانوونکي کارنامې زمونږ د خبرې تائید او ملاتړ کوي.

د پورتنیو خبرو د تائید لپاره د دې وړوکي تاریخې اثر پیښې هم کافي دي ، خو زه د مثال په توګه د هغه وخت د مسلمانانو د جنګې روحیې د ثرګندونې لپاره د خالد رضي الله عنه د هغه لیک یو برخه رانقلوم چې د فارس د پاچهۍ د یوه سپه سالار هرمن په نامه یې لېږلی و، (پر داسې وخت له ځانه پرته هېڅوک هم مه ملامتوه ځکه ما له ځانه سره داسې خلک راوستې دي چې پر مړینه او شهادت دومره مین دي څومره چې تاسې د ژوند په خوړو مین یئ) دا د هغه وخت د مسلمانو مجاهدینو د اسلامي عقیدې او مورال یو غوره مثال دی او د هغوی د بري راز په همدې کې نغښتی وه ، په شهادت مین قوم تل ازاد او کامیاب وي ما په همدې هیله د دې اثر مطالب راټول کړې دي چې زمونږ سر ښندونکو مجاهدینو ته د هغه اتلانو د اتلولۍ او سر ښندنې انځور مخې ته ودرېږي، چې په خپلو سپېڅلو وینو یې د روم او فارس امپراطورۍ د جاهلې نظامونود تیارو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وراندې د اسلام د ازادۍ ښنونکې نظام مشال بل کړ او دا هم ورته ځرګنده شي چې د هغه وخت د يو موټې مسلمانانو د بري راز چې د روم او فارس د امپراطورۍ کمپله يې ورټوله کړه په څه کې نغښتې وه ، هغوی يو مخ د قران کريم د دې ايت مصداق وه:

﴿كَمْ مِنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللهِ﴾ .(البقره: ۲۴۹)

ژباړه: ډېر ځله داسې شوي دي چې يو وړوکی ټولګی د الله په امر پرېوې لويې ډلې بر لاس شوی دی.

د هغه وخت د مسلمانانو د کاميابۍ راز په سرښندنه ، صبر، استقامت، يووالي او ثبات کې نغښتی و.

که زمونږ اتل مجاهدين د الله تعالی په لاره کې ځانونه د دې صفاتو په وسيله سنبال کړي نو د مرستې ، فتحې او کاميابۍ ضمانت يې الله جل جلاله کړی دی نور به د ختيځ او لويديځ د فرعونې او صليبې ځواکونو له وحشت ، بربريت د وسلو او ځواکونو له ډېرښت څخه به هيڅ انديښنه ونه لري.

او په پای کې له تاسو محترمو لوستونکو څخه هيله کوم که چېرته مو په دې کتاب کې نيمګړتيا وليدله نو د مهربانۍ له مخې يې مسلم خپرندويې ټولنې ته وسپارئ چې په راتلونکې چاپ کې يې اصلاح کړي خپله سريزه د يو شاعر په دې شعر رانغاړم چې وايي:

تــوري ډېــري دي خــو زړه د خالــد غــواړي
تــه خالــد بــن وليــد شــه جهــان ســتا دی

په درنښت
عمرشاهين

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوم او نسب یې

نوم یې خالد رضي الله عنه کنیه یې ابوسلیمان دی او د محمد صلی الله علیه وسلم له خوا نه ورته په جګړو کې د یې ساري زړورتیا او سربښندنې له امله د سیف الله (د الله جل جلاله توره) لقب ورکړ شوی وه، دغه نومیالی او اتل صحابي له هجرت نه شل کاله د مخه په مکه مکرمه کې زیږیدلی وه. د ۴۱ کلونو په عمر د حمص په ښار کې ۲۱ هجري کې وفات شو، د نسب لړۍ یې په لاندې ډول ده: خالد بن ولید بن مغیره بن عبدالله بن عمرو بن مخزوم بن یقظه بن تمیم بن کلاب بن مره بن کعب بن لوئ بن غالب بن فهر بن مالک بن نضر بن کنانه.

خالد رضي الله عنه د عربو په یوې مشهورې قبیلې بني مخزوم پورې منسوب و. د پیغمبر صلی الله علیه وسلم نیا فاطمه بنت عمرو بن عابد د خالد رضي الله عنه د غوره نیکه مخزوم د لمسي عمران بن عمرو لمسۍ وه، همدارنګه د رسول الله صلی الله علیه وسلم سکه ترور عاتکه بنت عبدالمطلب د خالد رضي الله عنه د سکني تره ابو امیه بن مغیره ښځه وه، دویمه ترور مبسره یې د خالد رضي الله عنه د نیکه مغیره د لمسي عبدالاسد بن هلال ښځه وه ام سلمه د رسول الله صلی الله علیه وسلم میرمن هم د خالد رضي الله عنه د تره ابو امیه لور وه، د خالد رضي الله عنه مور لبابه صغری بنت حارث هلالیه د محمد صلی الله علیه وسلم د میرمن ام المؤمنین میمونې خور وه، د خالد دویمه ترور لبابه کبری د رسول الله صلی الله علیه وسلم د تره عباس رضي الله عنه ښځه وه، د خالد رضي الله عنه پلار ولید بن مغیره د نوم او شتو خاوند و. سربیره پر دې یې په خپل قوم کې د پوهې او تدبیر له امله هم ښه نوم درلوده او خلکو به ورته په درنه سترګه کتل له نورو قومونو سره به چې کومه شخړه او معامله پیدا شوه نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مکې خلکو به دی د خپل او په توګه ورلیږه، خالد رضي الله عنه له کوچنیوالي راهیسې ډېر هوښیار او زړور و، د ځوانۍ له پیله یې له اس زغلولو، غشي ویشتلو نیزه وهلو او توري وهلو سره ډېره مینه وه او بشپړ مهارت یې پکې درلوده. چې زلمی شو نو دغه ټولې ښېګړې، چې د هغه وخت د ځوانانو غوره صفات ګڼل کېدل، په ده کې تر هر چا زیاتې وې. هغه په جګړه کې بالکل د لوړ فطري استعداد خاوند و تر اسلام راوړلو د مخه هم د مکې د قریشو د نظامي کمپونو انتظام، د لښکرو سامان ساتل او د سپرو د رسالې مشري د هغه پر غاړه وه. هغه دغه وظایف په ډېره ښه توګه سرته رسول، لکه څنګه چې موږ وینو د احد په جګړه کې هغه مسلمانانو ته زښت زیات زیان ور اړولی وه.

د خالد رضي الله عنه اسلام

د حدیبیه صلحې ته الله جل جلاله فتحه ویلې ده، خو دا فتحه او کامیابي د جسمونو نه بلکې د زړونو فتحه ده د اسلام د خپریدو لپاره امن پکار و او هغه د دغې صلحې په برکت د اسلام په برخه شو دا صلحه او روغه پخپله دښمنانو هم برې ګڼله. د قریشو او مسلمانانو ترمنځ چې تر دغه وخته پورې کوم جنګونه شوي دي په یوځي لحاظ په هغو کې هر ځای د قریشو په صفونو کې د خالد بن ولید رضي الله عنه نوم په ښکاره ډول لیدل کیږي، د جاهلیت په زمانه کې د سپرو لښکري ده ته سپارل شوي وي، د احد په جګړه کې د قریشو د لښکرو ښوییدلي پښې د ده په بې ساري میړانه راټینګې شوې وې، د حدیبیه په معامله کې هم د قریشو ګزمه د همدې پیاوړي اتل تر قوماندې لاندې وه. خو سره له دې ټولو خبرو هم د قریشو دغه لوی سپه سالار اسلام ته تسلیم شو، وایي چې د هغه ورور ولید بن ولید رضي الله عنه چې تر ده د مخه مسلمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی وه ده ته يې ليک وراستولی وه او داسې يې ورته ليکلي وو خالده! پيغمبر صلى الله عليه وسلم له ما نه ستا پوښتنه وکړه، ته ولې نه مسلمانيږې. د دغه ليک له لوستلو وروسته خالد رضي الله عنه په همدې ورځ له مکې نه ووت او د مدينې په لور روان شو، په لاره کې د ده د جنګ او جګړو ملګری عمرو بن العاص رضي الله عنه هم ورسره ملګری شو، هغه ورنه پوښتنه وکړه چې چيرته ځې؟ ده ورته وويل: د مسلمانيدو لپاره ځم اخر تر کومه پورې؟ عمرو بن العاص ورته وويل زما هم دا نيت وه دواړه يو ځای نبوي دربار ته ورغلل او په اسلام مشرف شول، پيغمبر صلى الله عليه وسلم د هغه په مسلمانيدو په دغو الفاظو دالله جل جلاله شکر اداء کړ: الحمد لله الذي هداک في الاسلام، ثنا او ستاينه هغه الله لره ده چې ته يې د اسلام په لوري هدايت کړې په دې توګه هغه توره او د ميراني جوهر چې تراوسه د اسلام پر ضد ترينه کار اخيستل کيده د اسلام د مينې او محبت د خپرولو په لاره کې په کار واچول شو. د خالد رضي الله عنه له اسلام راوړلو نه وروسته پيغمبر صلى الله عليه وسلم هغه ته وفرمايل: ستانه زما همدا هيله کيده چې ته به ارومرو مسلمانيږې، خالد رضي الله عنه عرض وکړ ما له مسلمانانو سره ډير مخالفت کړی دی له دې امله زه ښښنه غواړم، څرنګه چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم د دعوت بنيادي اصول بشريت ته د امن او سلامتيا د لارې ښودل وو نه د شخصي کينو او جګړو انتقام اخيستل نو د خالد رضي الله عنه د نه ښښلو هيڅ سوال نه پيداکيده، له دې امله پيغمبر صلى الله عليه وسلم هغه ته داډګيرنه ورکړه او له اسلام نه مخکې خطاګانې يې ورته وبښلې.

د مکې د فتحې او نيولو پر وخت چې خالد رضي الله عنه د مسلمانانو د يو ټولګي د افسر په توګه د محمد صلى الله عليه وسلم له مخې نه تير شو نو محمد صلى الله عليه وسلم پوښتنه وکړه چې دا څوک دی؟ خلکو ورته وويل چې خالد دی، محمد صلى الله عليه وسلم ورته وويل د الله جل جلاله توره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مؤته غزا

مؤته په شام کې د يو ځای نوم دی چې دبلقان دې خواته پروت دی په عربو کې چې کومې شرقي تورې مشهورې دي هغه په دغه ځای کې جوړېږي.
محمد صلی الله عليه وسلم د بصري د پاچا يا د روم د قيصر په نامه يو خط ليکلی وه. د شام او عربو په سرحدي سيمو کې چې کومو عربي رئيسانو واکمني درلوده په هغو کې يو شرحبيل بن عمرو هم وه. دی د همدې بلقان سيمې حاکم او د قيصر تر فرمان لاندې و. دې عربي کورنۍ له ډېرې مودې راهيسې عيسايي مذهب منلی و او د شام په سرحدي سيمو کې يې حکمراني کوله. د محمد صلی الله عليه وسلم ليک حارث بن عمير وړی وه، خو شرحبيل سرېېره پر دې چې ليک ته مثبت ځواب ورنه کړ هغه يې شهيد هم کړ.
د حارث د قصاص او پور اخيستلو لپاره محمد صلی الله عليه وسلم درې زره لښکر تيار کړ او شام ته يې وليږه، زيد بن حارثه يې چې د محمد صلی الله عليه وسلم يو ازاد کړی مريی وه د دغه لښکر سپه سالار وټاکه او ورته ويې ويل چې که د شهادت لوړ مقام دې په برخه شو نو جعفر طيار او که هغه هم شهيد شو نو عبدالله بن رواحه به ددې لښکر سپه سالاران وي، زيد رضي الله عنه مريی وه خو ازاد شوی وه، جعفر طيار د علي رضي الله عنه سکه ورور و او محمد صلی الله عليه وسلم ته ډېر نږدې وه او عبدالله بن رواحه يو مخور انصار او مشهور شاعر و، د خالد رضي الله عنه په څېر نوميالی جګړن هم په دې لښکر کې و، له دې کبله خلکو په دې خبره ډېر حيران وو چې د جعفر طيار او عبدالله بن رواحه غوندې مخور او خالد رضي الله عنه غوندې توريالي اشخاص موجود و نو زيدبن حارثه په څه وجه سپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سالار وټاکلی شو دا خبره په خلکو کې ډیره خپره شوه خو اسلام چې د کوم عام مساوات د ټینګولو لپاره راغلی و د هغه لپاره دغه راز قربانۍ او ایثار ته ډېره اړتیا وه.
که څه هم دا جګړه د قصاص لپاره وه، خو څرنګه چې د مسلمانانو د ټولو جګړو اصلي هدف د اسلام خپرول او تبلیغ وو نو له دې امله محمد صلی الله علیه وسلم هغوی ته وفرمایل:
چې لومړی هغوی اسلام ته راوبولئ، که هغوی اسلام ومانه نو جنګ ته هیڅ ضرورت نشته، کوم وخت چې دغه لښکر له مدینې نه روان شو نو جاسوسانو شرحبیل ته خبر ورکړ، شرحبیل د لښکر د مقابلې لپاره لږ و ډېر سل زره لښکر تیار کړ، له بلې خوا په خپله د روم د قیصر هرقل د قبائیلو د بې شمیره لښکر سره راغی او په مآرب کې یې چې د بلقاء په سیمه کې پروت دی واړول زید رضي الله عنه چې له دې حالت نه خبر شو نو ویې غوښتل چې محمد صلی الله علیه وسلم له دې پېښې نه خبر کړي او بیا د هغه حکم ته انتظار وکړي. خو عبدالله بن رواحه رضي الله عنه وویل چې زموږ اصلي مقصد د دغې سیمې نیول نه بلکې د شهادت لوړ مقام ګټل دي او دا شی موږ ته هر وخت په لاس راتلای شي. لندا دا چې دا لږ شمیر خلک د جنګ په میدان ور وختل او په سل زره پوځ یې برید وکړ.
په دې لړ کې زید رضي الله عنه د ډېرو غشو او نیزو ګوزارونه وخوړل او شهید شو، د زید رضي الله عنه له شهادت نه وروسته جعفر بیرغ په لاس کې ونیوه له خپل اس نه را کوز شو لومړی یې په خپله د خپل اس پښې غوڅې کړې او بیا یې په یوه داسې خونړۍ جنګ لاس پورې کړ چې په تورو ټوټې ټوټې په ځمکه ولویده او شهید شو. عبدالله بن عمرو رضي الله عنه وایي چې ما د هغه مړی لیدلی وه د تورو او نیزو (۹۹) پرهارونه پرې معلومیدل او ټول ګوزارونه یې د مخې له خوا خوړلي وو، د شا په برخه یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو داغ او تپ هم نه معلوميده، د جعفر رضي الله عنه څخه وروسته عبدالله بن رواحه د اسلام بيرغ اوچت کړ، ده هم د زړورتيا او ميړانې جوهر وښوده، خو په پاى کې دى هم شهيد کړاى شو، د عبدالله بن رواحه رضي الله عنه له شهادت نه وروسته مسلمانان لږ پريشانه غوندې شول، خو ثابت بن ارقم انصاري د اسلام بيرغ را پورته کړ او ويې ويل: مسلمانانو! اوس تاسو په خپلو منځو کې د يوه تن مشري ومنئ، ټولو ورته وويل چې موږ ستا په مشرۍ راضي يو، خو ثابت ورته وويل: زه د دې کار وړ نه يم، زما په فکر خالد رضي الله عنه ددې کار لپاره وړ دى. ټولو په اتفاق سره د هغه خبره ومنله.

خالد رضي الله عنه را وړاندې شو د اسلام بيرغ يې اوچت کړ او په داسې ميړانه وجنګيده چې په يو ګوزار به يې د دښمن پوځيان ځاى په ځاى کيدل. په صحيح بخاري کې راغلي دي چې په دغه ورځ د خالد رضي الله عنه په لاس کې اته تورې ماتې او کږې شوې، خو له دومره ميړانې سره سره هم د درې زرو کسانو مقابله له سل زرو تنو سره ډېره ګرانه وه، دا د خالد رضي الله عنه د ميړانې او تدبير نتيجه وه چې دغه لښکر روغ راخلاص شو.

د مکې فتحه

د حديبيې د صلحې په برکت دومره وشول چې د يو څه مودې لپاره امن و امان راغى او د حرم مينانو يو ځل د دغه ابراهيمي يادګار يعنې حرم زيارت وکړاى شو.

د حديبيې د صلحې له امله د عربو په قبيلو کې خزاعه قبيله له محمد صلى الله عليه وسلم سره سوګندې شوې وه او د دوى دښمنې قبيلې بنوبکر له قريشو سره تړون کړى و، د دغو دواړو دښمنو قبيلو ترمنځ له ډېرو مودو

(c) ketabton.com: The Digital Library

راهیسې جګړې رواني وې، خو کوم وخت چې اسلام را څرګند شو نو د ټولو عربو خیل ځان ته پام شو او دغه جنګونه بس شول. ځکه چې د عربو ټول ځواک اوس د اسلام په مقابله کې په کار اچول شوی وه، کله چې د حدیبیې صلحې په خلکو کې یو څه ډاډ پیدا کړ نو بنو بکر داسې وګڼل چې اوس د کسات او غچ اخیستلو وخت راغلی دی، له دې امله یې ناڅاپه په خزاعه حمله وکړه او د قریشو مشرانو هم په څرګنده توګه ورسره مرسته کوله، د خزاعه قبیلې خلکو له نا چارۍ نه حرم ته پناه یووړه، بنوبکر د حرم د احترام له کبله جنګ پریښود، خو د دوی لوی مشر نوفل ورته وویل چې: داسې وخت بیا تاسې ته په لاس نه شي در تلای، مطلب دا چې د حرم په سیمه کې دننه هم د خزاعه وینې توی کړای شوې، دغه وخت محمد صلی الله علیه وسلم په مسجد کې ناست وو چې ناڅاپه دا اواز پورته شو: ای الله جل جلاله ! زه به محمد ته هغه معاهده وربه یادوم چې زموږ او دده د پخوانۍ کورنۍ ترمنځ شویده ای د الله جل جلاله پیغمبره! زموږ مرسته وکړه او د الله بندګان راوبوله ټول به د مرستې لپاره حاضر شي.

پر دغه وخت د خزاعه څلوېښت تنه سپاره چې عمرو بن سالم یې مشر و فریادي راغلل، محمد صلی الله علیه وسلم چې د دوی د مظلومیت فریادونه واوریدل نو ډېر خپه شو، خو سره له دې یې هم قریشو ته استازی ولېږه او دا درې شرطونه یې ورته وړاندې کړل چې له دې شرطونو څخه دې یو ومنلای شي:

۱- د وژلیو د وینې بیه دې ورکړی شي.
۲- قریش دې د بنوبکر له مرستې لاس واخلي.
۳- دا علان دې وکړی شي چې د حدیبیه معاهده ماته شوه.

قرط بن عمر د قریشو له خوا وویل، چې یواځې درېیم شرط مو ومانه خو د استازي له تګ نه وروسته قریش پښیمانه شول او ابوسفیان یې د سفیر په

(c) ketabton.com: The Digital Library

توګه مدینې ته ولیږه چې د حدیبیه تړون بیا نوی کړي، ابوسفیان مدینې ته ورغی او د محمد صلی الله علیه وسلم حضور ته یې خپله غوښتنه وړاندې کړه خو د رسالت دربار ورته د بد عهدۍ او بني خزاعه سره د ظلم له امله ځواب ورنه کړ د ابو سفیان سفارت له ناکامۍ سره مخامخ شو.

د اتم هجري کال د روژې میاشتې په لسمه نېټه نبوي سورلۍ په ډېر برم او پرتم د مکې په لوري وخوځیده لس زره سمبال پوځ ورسره و په لاره کې به ورسره ځای په ځای د عربو قبیلې یو ځای کیدلې، تر څو دغه لښکر مرالظهران ته چې له مکې معظمې نه یو پړاو او یا څه کم یو پړاو لرې دی ورسیده او دغلته یې دیره واچوله.

د محمد صلی الله علیه وسلم د حکم له مخې ټول لښکر ځالی په ځای جلا اورونه بل کړل او ټول ډاګ د شپې په تیاره کې روښانه ښکاریده. د لښکر د راتګ خبر د قریشو غوږ ته رسیدلی وه خو سره له دې یې هم د پوره تحقیق لپاره حکیم بن حزام د خدیجې رضي الله عنها وراره ابو سفیان او بدیل بن ورقاء یې هغه ځای ته ورواستول خو څرنګه چې ابوسفیان هلته ولیدل شو، نو عمر رضي الله عنه سمدلاسه راووت او نبوي دربار ته راغی او عرض یې وکړ چې د کفر د بیخ ایستلو وخت راورسیده خو عباس رضي الله عنه د هغه د سر د سلامتۍ غوښتنه وکړه.

د ابوسفیان ټولې کارنامې هر چاته څرګندې وې او هر یو عمل یې د وژلو لپاره کافي و. د اسلام سره بې کچه دښمني، پر مدینه منوره باندې بیا بیا حملې کول، د مسلمانانو پر ضد د عربو قبیلو راپورته کول او د محمد صلی الله علیه وسلم د وژلو پټه دسیسه. دا ټول شیان هر یو د ده د وینې بیه کیدلای شوه. خو له ټولو څخه لوړ څیز نبوي عفوه وه چې د ابوسفیان په څېر دښمن په غوږ کې یې هم ورو غوندې وویل د وېرې ځای نه دی.

په صحیح بخاري کې راغلي دي چې ابوسفیان له نیولو سره سم مسلمان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، خو په تاریخ طبري او نورو کې ددې لنډیز تفصیل دسوال او ځواب په توګه داسې راغلی دی:

رسول الله صلی الله علیه وسلم: څنګه ابوسفیان! اوس ستا په دې خبره پوره باور نه دی راغلی چې له الله جل جلاله نه پرته کوم بل معبود نشته.

ابوسفیان: که بل الله جل جلاله وای نو نن به زموږ بکار شوی وای.

رسول الله صلی الله علیه وسلم: ایا په دې کې څه شک شته چې زه د الله جل جلاله رسول او پیغمبر یم؟

ابوسفیان: په دې کې لږه شبهه نشته. په هر حال ابوسفیان اسلام ښکاره کړ خو ایمان یې لا ګډوډ وو. مورخینو لیکلي دي چې وروسته بیا سم مسلمان شو. رسول الله صلی الله علیه وسلم پر دغه وخت اسلامي لښکر پر درې برخو وویشه د یوې برخې مشر ابوعبیده بن الجراح رضي الله عنه وه او د بلې برخې زبیر بن العوام رضي الله عنه و او د درېیمې برخې سپه سالار خالد بن ولید رضي الله عنه و بیا یې امر وکړ چې نبوي بیرغ دې په حجون نومې ځای ورېول شي او خالد رضي الله عنه ته یې امر وکړ چې له لښکرو سره د مکې پاسنۍ برخې ته راشي دا اعلان وشو چې هر څوک وسله کیږدي او یا د ابوسفیان ځای ته پناه یوسي، یا خپله دروازه وتړي نو هغوی ته به پناه ورکړای شي. سره له دې هم د قریشو یوې ډلې مقابلې ته ملا وتړله او د خالد رضي الله عنه په لښکرو یې د غشو وارونه وکړل چې دوه تنه یکې شهیدان شول، له دې امله خالد رضي الله عنه هم ځوابي حملې ته اړشو، د حملې په نتیجه کې د یوې شیبې وروسته مخالفینو خپل دیارلس تنه مړي په میدان پریښودل او خپله یې پښې سپکې کړې. کوم وخت چې محمد صلی الله علیه وسلم د خالد رضي الله عنه د تورو پړکهار ولیده نو پوښتنه یې ځینې وکړه، خو وروسته چې ورته څرګنده شوه چې لومړی مخالفینو پر هغوی برید کړی و نو ویې ویل: د الله تعالی فیصله همداسې وه، د الله جل

(c) ketabton.com: The Digital Library

جلاله شان ته وګورئ هغه درونه حرم چې د بت ماتوونکي ابراهيم خليل الله يادګار و اوس يې په غيږ کې (۳۶۰) بتان ايښودل شوي وو، محمد صلى الله عليه وسلم به هغه يو يو بت د لرګي په څوکه واهه او دا ايت به يې لوسته:

﴿ جَاءَ الحَقُّ وَزَهَقَ البَاطِلُ إِنَّ البَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا ﴾. (الإسراء: ۸۱)

ژباړه: حق راغی او باطل محوه شوو او باطل يو محوه کيدونکی شی دی.

وروسته بيا محمد صلى الله عليه وسلم يوه مهمه خطبه ولوسته چې د اسلام زيات احکام په کې بيان شول.

کوم وخت چې محمد صلى الله عليه وسلم له خطبې نه وروسته حاضرينو ته وکتل نو ويې ليدل چې د قريشو غټان له ټولو نه مخکې ناست دي. په دوی کې هغه خلک هم وو چې د اسلام په بربادۍ او تباهۍ کې يې له هر چا نه زيات رېړ او کړاو ګاللی وه. هغه کسان هم پکې وو چې ښه خبره به يې له هغه مبارک سره له کنځلو او د ګلو پرته بل څه نه وه. هغه کسان هم پکې وو، چې د رسول الله صلى الله عليه وسلم په مبارک وجود يې د تورو او نيزو ګوزارونه کړي وو، هغه کسان هم وو چې په لارو کوڅو کې به يې ورته اغزي اچول. هغه کسان هم وو چې د وعظ پر وخت به يې د محمد صلى الله عليه وسلم پوندې او ښېښې په وينو سرې کولې او هغه کسان هم وو چې د محمد صلى الله عليه وسلم له وينو پرته يې په بل څه تنده نه ماتيدله، هغه کسان هم ناست وو چې مسلمانان به يې په تودو شګو څملول او سينې به يې په سرو کړو مهرونو ور داغلې، رسول الله صلى الله عليه وسلم ټولو ته وکتل او په يوه هيبتناکه لهجه يې ترينه پوښتنه وکړه: تاسې څه پوهيږئ چې زه به له تاسې سره څه معامله کوم؟ دغه خلک که څه هم ډېر ظالمان، بدبخت او بې رحمه وو، خو سره له دې هم د خلکو په مزاج ښه پوهيدل، دوی ټولو په يوه غږ ووېل: اخ کريم و ابن اخ کريم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته زموږ د پر شريف ورور او وراره يې د محمد صلی الله علیه وسلم له خوا نه دوی ته هغه ارشاد وشو چې دده له شان سره ورو.

لَا تَثْرِيبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ اذْهَبُوا فَأَنْتُمُ الطُّلَقَاءُ.

ژباړه: نن په تاسې هيڅ پړه نشته ځئ ولاړ شئ تاسې ټول ازاد ياست.

د بت ماتول

د همدغه کال د روژې په مياشت کې محمد صلی الله علیه وسلم خالد رضي الله عنه د بنو کنانه قبيلې د عزی بت د ماتولو لپاره ولېږه، خالد رضي الله عنه د محمد صلی الله علیه وسلم د حکم پر اساس دغه بت ټوټه ټوټه کړ.

د اسلام تبليغ

د مکې مکرمې له فتحې نه يوه مياشت وروسته محمد صلی الله علیه وسلم خالد رضي الله عنه د مسلمانانو د يوې کوچنۍ ډلې د مشر په توګه د بني خزيمه قبيلې خلکو ته د تبليغ لپاره استولی وه.

د حنين غزا

حنين د مکې او طايف په منځ کې د يو ناو نوم دی، ذوالمجاز د عربو يو مشهور بازار دی چې د عرفات له غره نه درې ميله لرې دی. حنين د دغه غره په لمن کې پروت دی ځينې خلک يې د اوطاس په نامه هم يادوي، د مکې فتحه د نورو عربو قبيلو لپاره د زغم وړ نه وه، هوازن او ثقيف په عربو کې ډيرې جنګيالۍ قبيلې وې، څومره به چې اسلام برې موندہ،

(c) ketabton.com: The Digital Library

همغومره به هغوی پریشانه او وارخطا کیدل او د خپل ریاست او امتیاز د له منځه تللو ویره به ورسره ملګرې کیدله له دې امله د مکې له فتحه کیدلو نه وړاندې د هوازن رئیسان په عربو کې وګرځیدل او د اسلام د مخالفت جوش یې په کې را پیداکړ، دوی د عربو له ټولو قبیلو سره دا قرار داد وکړ چې په مسلمانانو یوه عامه حمله وشي، له دې امله دغو خلکو څلور زره نامتو کسان د مالک بن عوف او درید بن الصمة په مشرۍ د جګړې لپاره چمتو کړل. او د حنین په ناو کې راټول شول کله چې محمد صلی الله علیه وسلم له دې پیښې نه خبر شو، نو هغه هم لښکر ته د حنین په لورې د تلو حکم ورکړ، د ټول لښکر شمیر دولس زرو ته رسیده د لښکر د مقدمة الجیش مشري د خالد رضي الله عنه پر غاړه وه. مسلمانان په دغه ورځ د خپل شمیر په زیاتوالي ډیر غره شوي وو، د ځینو کسانو له خولې نه بې اختیاره دا الفاظ ووتل: نن څوک په موږ بریالي کیدای شي؟! خو د الله جل جلاله په دربار کې د دوی دغه ناز ونه منل شو.

﴿ لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ فِيْ مَوَاطِنَ كَثِيْرَةٍ ۙ وَّيَوْمَ حُنَيْنٍ ۙ اِذْ اَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْـًٔا وَّ ضَاقَتْ عَلَيْكُمُ الْاَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُّدْبِرِيْنَ ﴿۲۵﴾ ثُمَّ اَنْزَلَ اللّٰهُ سَكِيْنَتَهٗ عَلٰى رَسُوْلِهٖ وَ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ وَ اَنْزَلَ جُنُوْدًا لَّمْ تَرَوْهَا وَ عَذَّبَ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا ۭ وَ ذٰلِكَ جَزَآءُ الْكٰفِرِيْنَ ﴿۲۶﴾ ﴾.

(التوبه:۲۵-۲٦)

ژباړه: او د حنین ورځ درېه یاد کړئ چې تاسې په خپل ډېرښت نازیدلی، خو هغه مو په ښه رانغی او پراخه ځمکه درباندې تنګه شوه بیا تاسې په شا وتښتیدلی او بیا الله په خپل رسول او مسلمانانو تسلي نازله کړه او داسې

(c) ketabton.com: The Digital Library

لښکرې يې دروليږلې چې تاسې نه ليدلې او کافران يې په عذاب اخته کړل او همدا د کافرانو سزا ده.

خالد رضي الله عنه په دومره ميړانه او سربښندنه مقابله وکړه چې ټول وجود يې د زخمونو له امله په وينو سور شو، نولس (۱۹) ځايه يې ټپونه خوړلي وو. له فتحې نه وروسته محمد صلى الله عليه وسلم په خالد رضي الله عنه پسې ګرځيده او پيا پيا به يې داسې فرمايل: که له تاسو نه يوه تن زه خالد ته ور رسولی وای. په پای کې محمد صلى الله عليه وسلم په ځپله خالد رضي الله عنه په داسې حال کې ومونده چې د زخمونو له لاسه بې سده پروت وو. محمد صلى الله عليه وسلم هغه ته د الله جل جلاله له درباره شفاء وغوښتله، د هغه مبارک د دعاء په برکت خالد رضي الله عنه ډېر ژر روغ رمټ شو.

د طايف محاصره

د حنين پاتې مات شوی لښکر طايف ته پناه يوړه او هلته يې د جنګ لپاره په تياريو لاس پورې کړ. محمد صلى الله عليه وسلم د حنين د مال او د جنګ د بنديانو په باره کې حکم وکړ چې په جعران نومې ځای کې دې ټول خوندي وساتل شي په خپله يې د طايف د تلو اراده وکړه. خالد رضي الله عنه يې د لومړي ټولګي د قوماندان په صفت لومړی ليږلی وه، په دغه جګړه کې ډېر خلک ژوبل او ټپيان شول، محاصره شل ورځې اوږده شوه خو ښار فتحه نکړای شو مسلمانان بيرته راستانه شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تبوک غزا

تبوک د يو مشهور ځای نوم دی چې د مدينې او دمشق ترمنځ د مدينې منورې نه تقريباً (۷٦۰) کيلو متره لرې پروت دی، د مؤته له جګړې نه وروسته رومي سلطنت په عربو د حملې اراده کړې وه، غساني کورنۍ چې په شام کې يې د روميانو تر اثر لاندې حکومت کاوه عيسايي مذهبه وه، نو ځکه د روم قيصر ورته د شام حکومت سپارلی و.

د شام د نبطي قبيلې سوداګر به د ښوونه (زيتون) د تيلو د خرڅلاو لپاره مدينې ته راتلل، دوی د مدينې خلک په دې خبر کړل چې روميانو په شام کې ډير زيات لښکر راغونډ کړی دی او د يو کال معاشونه يې ورکړي دي، په دې لښکر کې د لخم جذام، او غسان ټول عرب شامل دي او د سر ټولګی يې تر بلقا پورې را رسيدلی دی، په مواهب لدنيه کې له طبراني نه دا روايت نقل شوی دی چې د عربو رئيسانو هرقل ته په دې مضمون ليک ور استولی وه چې محمد صلی الله عليه وسلم وفات شوی دی او په عربو کې د کاختی له امله خلک له لوږې نه مري د دې ليک له امله هرقل هغوی ته څلوېښت زره لښکر را وليږه، څرنګه چې د روميانو د حملې خبر په ټولو عربو کې خپور شوی و نو له دې امله محمد صلی الله عليه وسلم هم لښکرو ته د چمتو والي حکم ورکړ. له بده مرغه دا کار په داسې وخت کې پيښ شو چې په عربو کې له يوې خوا نه سخته کاختي وه او له بلې خوا نه سخته ګرمي وه. له همدې امله محمد صلی الله عليه وسلم د عربو له ټولو قبيلو نه لښکر او مالي مرستې وغوښتې په اصحابو کې ابوبکر رضي الله عنه ټول مال او اسباب راوړ، عمر رضي الله عنه نيم مال او اسباب راوړی وه او عثمان رضي الله عنه درې سوه اوښان محمد صلی الله عليه وسلم ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

وراندې کړل، نورو اصحابو هم تر خپلې وسې پورې ډیرې مرستې وکړې په پای کې محمد صلی الله علیه وسلم له دیرش زره لښکر سره چې لس زره پکې اسونه وو د رومیانو مقابلې ته روان شو په دغه غزا کې خالد رضي الله عنه طلحه رضي الله عنه ، عبدالله رضي الله عنه او ابن عوف رضي الله عنه د یوځ د مختلفو رسالو قوماندانان وو، محمد صلی الله علیه وسلم چې له خپل لښکر سره د تبوک مقام ته ورسیده نو هلته یې شل ورځې تیرې کړې یوحنا د ایله سردار راغی او په خپله یې جزیه ومنله. دجربا اواذرح نومې سیمو عیسایان هم راغلل او جزیه یې ومنله

اکیدر

په دومة الجندل کې چې د د مشق نه پنځه میله لرې پروت دی اکیدر نومې یو عرب سردار اوسیده دی په دغه سیمه کې د قیصر له خوا نه حاکم و، محمد صلی الله علیه وسلم ، خالد رضي الله عنه له څلورو سوه سپرو سره د هغه نیولو ته ورولیږه کله چې خالد رضي الله عنه دومة الجندل ته ورسیده نو د شپې تیاره خوره شوې وه. اکیدر په خپله کلا کې په عیش او عشرت مشغول و، چې ناڅاپه د کلا لویه دروازه ور ووهل شوه د اکیدر ښځې هغه ته وویل چې د دروازې تر شا یو شین ځنګلي غوایی ولاړ دی او په ښکرو یې وهي، اکیدر د ښکار ډېر شوقي وه له خوښۍ نه یې پورته توپ کړ او ژر بهر ته راووت، خالد رضي الله عنه ورته چمتو ناست وه، اکیدر چې د ښکار په نیت راوتلی وه په خپله د خالد رضي الله عنه په لاس ښکار شو، د هغه ورور حسنان یې د خلاصون هڅه وکړه خو ووژل شو بل ورور یې مصاد خالد رضي الله عنه ونیوه او د محمد صلی الله علیه وسلم حضور ته یې ولیږه خالد رضي الله عنه اکیدر په دې شرط خوشې کړ چې ته په خپله د

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد صلی الله علیه وسلم حضور ته لاړ شه او د صلحې شرطونه ورته وړاندې کړه، همدا لامل وه چې دی بیا له خپل ورور سره مدینې منورې ته راغی او محمد صلی الله علیه وسلم ورته امان ورکړ. په دې توګه د رومیانو حلف مات کړ او د مسلمانانو جزیې ته یې غاړه کېښوده.

د اسلام د بلونکي په حیث د خالد رضي الله عنه ټاکل

خالد رضي الله عنه یوازې د تورې او جګړې اتل نه و بلکې په خطابت کې یې هم ډېر مهارت درلوده، په هغه وخت کې د خطابت فن هم د جګړې او حرب یو ستر توب ګڼل کیده د عربو ستر ستر جنګیالي وژل شوي وو او پاتې نور یې ډله ډله اسلام ته داخلیدل، یوازې د ګوتو په شمیر یو څو قبیلې پاتې وې چې هغوی ته هم د اسلام دعوت او بلنه ورکول کیدله.
له همدې امله محمد صلی الله علیه وسلم خالد سیف الله رضي الله عنه د بنو حارث بن کعب بن مدحج د لارښوونې لپاره ورولیږه د هغه د اغیزمنو خطبو نتیجه دا شوه چې د بنو مدحج ستر ستر سرداران پخپله مدینې ته راغلل او اسلام یې ومانه.
تر دغه ماموریت وروسته محمد صلی الله علیه وسلم خالد رضي الله عنه د یوې تبلیغي ډلې په مشرۍ بنو عبدالمدان نجراني ته د اسلام د دعوت لپاره ولیږه او تاکید یې پرې وکړ چې توره دې باید په تیکې کې وي، تر څو دې مقابل لوری مجبور نه کړي باید کار ترینه وانخلې. خالد رضي الله عنه له خپلې ډلې سره کور په کور وګرځیده او خلک یې د حق لور ته رابلل، د هغه د بې سارې تبلیغ په نتیجه کې ټوله قبیله په اسلام مشرفه شوه او د نبي کریم صلی الله علیه وسلم حضور ته راغله. د لسم هجري کال په آخر کې رسول کریم صلی الله علیه وسلم د یمن ختیځ او لویدیځ لورې ته یوه یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډله د علي او خالد رضي الله عنه په مشرۍ ولیږله او بیا یې ورته یادونه وکړه چې په کفارو یواځې هغه وخت حمله وکړي چې لومړی هغوی دریاندې برید وکړي. کله چې هغوی ته تبلیغ وشو نو په ځواب کې یې په خالد رضي الله عنه او د هغه په ملګرو د خښتو او تیږو باران جوړ کړ، خالد رضي الله عنه له ناچارۍ نه د مقابلې لپاره را وواته خو وروسته بیا هغوی پخپله اسلام ومانه.

خالد رضي الله عنه د ابوبکر صدیق رضي الله عنه د خلافت په دوره کې

د رسول صلی الله علیه وسلم له وفات نه وروسته، ابوبکر صدیق رضي الله عنه د مسلمانانو د لومړي خلیفه په توګه وټاکل شو له دې سره سم یو شمېر منافقانو هرې خواته د بغاوت اعلان وکړ، د هغوی شورش او فتنه اچول ډېر خطرناک اقدام وو، خو ابوبکر صدیق رضي الله عنه د پخې ارادې او حوصلې خاوند انسان و، د هغه د عمر زیاته برخه له نبي کریم صلی الله علیه وسلم سره تیره شوې وه، له همدې امله یې پر حق باندې په ثبات او ټینګار کې د ذرې هومره کمښت هم را نغی، د رسول الله صلی الله علیه وسلم خلیفه یوولس جنډې جوړې کړې او د یوولس سربښندونکو صحابه وو ته یې ورکړې.

د یوې ډلې بیرغ یې خالد رضي الله عنه ته په لاس ورکړ او د طلیحه د ځپلو لپاره یې ولېږه.

د دویمې ډلې بیرغ یې عکرمه بن ابوجهل ته ورکړ او د مسیلمه بن کذاب مقابلې ته یې ولیږه.

د دریمې ډلې بیرغ یې مهاجرین بن امیه رضي الله عنه ته ورکړ او ورته ویې فرمایل چې ته یمن ته د اسود عنسي د سر غړوونکي لښکر د ماتولو لپاره لاړ شه، له هغه نه چې وزګار شوې حضرموت ته لاړ شه د بني کنده

(c) ketabton.com: The Digital Library

سرغړوونکي هم ښه زبون کړه.
څلورم بیرغ یې خالد بن سعید ته ورکړ ورته ویې ویل چې ته د شام پولو ته لاړ شه او د هغه ځای سرغړوونکي قبائیل سمې لارې ته راوبله.
پنځم بیرغ یې عمرو بن العاص رضي الله عنه ته ورکړ او د بني قضاعه په لور یې ولیږه چې د شمال او لویدیځو سیمو عرب وو. دغه خلک له هغو قضاعه وو نه بېل و چې د شام په شا و خوا کې یې استوګنه غوره کړې وه.
د شپږمې ډلې بیرغ یې حذیفه بن محسن الغطفاني ته ورکړ او د اوبا د خلکو مقابلې ته یې ورولیږه.
اووم بیرغ یې عرفجه بني یرتمه رضي الله عنه ته ورکړ او د مهره قبائیلو ته یې ورولیږه او دا یې هم ورته وویل چې وړاندې لاړې نو ته او حذیفه رضي الله عنه سره یو ځای شئ.
د اتمې ډلې بیرغ یې شرحبیل بن حسنه ته ورکړ او ورته ویې ویل چې ته په عکرمه بن ابوجهل پسې ورو ورو ورځه کله چې له مسیلمه نه فارغ شوئ نو د بني قضاعه په لور لاړ شئ.
نهم بیرغ یې معن بن حاجز رضي الله عنه ته ورکړ، هغه یې د بني سلیم او د هغوی هم فکره ملګرو هوازن په لور ولیږه.
لسم بیرغ یې سوید بن مقرن رضي الله عنه ته ورکړ او ورته یې وفرمایل: چې ته د یمن د تعاما نومې سیمې په لور لاړ شه.
یوولسم بیرغ یې علاء بن الخضرمي رضي الله عنه ته ورکړ او بحرین ته یې ولیږه.
دلته په خاصه توګه دغه خبره د یادونې وړ ده چې دغو ټولو ځایونو ته ابوبکرصدیق رضي الله عنه د خپلو استازو په لاس په دې مضمون باندې لیکونه ولیږل چې د اسلام دین ومنئ او سمې لارې ته راشئ که نه نو د خپل ارتداد له انجام نه و ډار شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د طليحه بغاوت

په سر غړوونکو قبائيلو کې تر ټولو خطرناک شورش د طليحه وه چې د بني طی، جديله او غوث قبيلې يې هم له ځان سره يو ځای کړې وې، د دغو قبيلو ځينې خلک سمدلاسه ورسره ملګري شول او ځينې نورو ورسره د يو ځای کيدو وعده کړې وه، طليحه ډېر مکار او چالاکه سړی وه، هغه په دروغو د نبوت دعوه کړې وه، د لوټ او شوکې ډېر لېوال خلک ورسره يو ځای سره شوي وو د عدي بن حاتم په واسطه باندې د بني طی او جديله قبيلو د هغه ملګرتيا پرېښوده او له مقابلې نه پرته يې اسلام ته غاړه کېښوده. خالد رضي الله عنه له خپل لښکر سره د طليحه په لور روان شو، هغه له ځانه مخکې د انصار دوه نوميالي صحابه عکاشه بن محصن او ثابت بن اقرن د خپل پوځ مشران کړل او د مخه يې ورولېږل، له هغې خوانه د طليحه ورور جيال پر دوی حمله وکړه، خو دواړو نوميالیو په ډېر ثبات او مېړانه ورسره مقابله وکړه د جګړې په پای کې جيال ووژل شو، نورو ملګرو يې چې هغه دا حال وليده د هغه سړی يې په ميدان کې پرېښوده او خپله په تېښته وتښتيدل، طليحه د ورور په مرګ ډېر خواشينی شو په ډېره غوسه يې له خپل بل ورور مسيلمه سر ه د اسلام په لښکر يرغل وکړ، د اسلام نوميالي اتلان عکاشه او ثابت په دغه جګړه کې شهيدان شول، تر څو چې خالد رضي الله عنه را رسيده نو طليحه د اسلام لښکر ته له زيان رسولو وروسته بيرته ستون شوی و، خالد رضي الله عنه د طليحه په دغه عمل له غوسې نه تاو راتاو کيده په همدغه حال کې بزاخه ته ورسيده. طليحه همغلته موجود و دواړو لښکرو خپل صفونه جګړې ته برابر کړل د عربو مشهور پهلوان عينيه بن حصن هم له طليحه سره وو، د هغه تر مشرۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندې اوه سوه فراریان په نهایت میړانه جنګیدل، طلیحه یو څادر پر سر اچولی وه او د لښکر شاته ولاړ وو، تر ډېره ځنډه پورې د دغې جګړې کومه نتیجه را ونه وتله اخر عینیه په تنګ شو او له طلیحه نه یې پوښتنه وکړه، مهرباني وکړه ووایه چې تا ته جبرائیل راغلی او څه یې درته ویلي دي که نه، طلیحه ورته وویل چې تر اوسه دی نه راغلی مسلمانانو په ډېر جوش او ځوږ سره د خالد رضي الله عنه تر مشرۍ لاندې حمله کوله، د جنګ د دوام په نتیجه کې د طلیحه ملګري بې زړه شول د جګړې فشار شیبه په شیبه پرې زیاتیده اخر عینیه بیا ورغی او پوښتنه یې ترینه وکړه چې جبرائیل راغلی دی که نه، زموږ خو به اوس هر څه پای ته ورسي، هغه ورته وویل هو راغلی و او داسې یې راته وویل:

ان لک رحاً کرحاه و حدیثاً لا تنساه.

ژباړه: تاسو هم له داسې سختې جګړې سره مخامخ یئ لکه څنګه چې مسلمانان دي او دې جګړې پیښې به مو هیڅکله هیرې نشي.

عینیه چې د هغه دا خبره واوریده نو له غوسې نه یې اور واخیست او چیغه یې کړه:

قد علم الله ان سیکون حدیث لا تنساه.

ژباړه: بې له شکه الله جل جلاله ته څرګنده ده چې څو شیبې وروسته به داسې پیښې منځ ته راشي چې هیڅکله به یې هیرې نکړئ. په پای کې عینیه له ډېر نهیلۍ نه د خپلې قبیلې خلکو بني فزاره ته یې ناري کړې ای بني فزاره! بس دی، بیرته لاړ شئ، دا سړی پیغمبر نه دی بلکې یو مفسد، حیله باز او درواغجن انسان دی بني فرازه چې هسې هم له جګړې نه په تنګ شوي وو د خپل سردار دا خبره یې چې واوریدله نو په منډه یې پیل وکړ د هغوی له تیښتې سره د طلیحه لښکر هم ماتې وکړه، طلیحه خپله ښځه فوار نوار له ځان سره په اس سوره کړه او اس ته یې پونده ورکړه د تیښتې

(c) ketabton.com: The Digital Library

په حال کې يې خپل لښکر ته وويل: ای خلکو! په چا چې زما په څېر حال راشي نو زما په څېر دې خپله خپله جوړه له ځان سره وتښتوي طليحه چې د جګړې له ميدان نه اس ته پونده ورکړه نو ايله د شام په سرحد کې له اس نه راکوز شو او دمه يې وکړه او په بني کلب کې يې استوګنه غوره کړه، په دې توګه د طليحه ټول لښکر تيت اوبرک شو او د نبوت له ادعا نه يې لاس واخېست څه موده وروسته هغه ته څرګنده شوه چې هغه ټولو قبائيلو چې د هغه اطاعت يې منلی و، بېرته اسلام ته غاړه ايښې ده نو ده هم له سره اسلام ومانه کله چې عمر رضي الله عنه خليفه شو نو طليحه هم د بيعت لپاره راغی، عمر رضي الله عنه د هغه له ليدو سره سم وفرمايل: ته د عکاشه او ثابت په څېر صحابه و قاتل يې، زما زړه هيڅکله درته سپين کيدای نه شي طليحه ورته وويل: اميرالمؤمنين! ته د هغوی په هکله ولې دومره انديښمن يې؟ الله جل جلاله زما په لاس هغوی د عزت او درناوې لوړ مقام ته ورسول شهادت يې ور په برخه کړ، خو زه يې هم د هغوی په لاس ذليل او رسوا نه کړم عمر رضي الله عنه له دې خبرې وروسته د هغه بيعت ومانه او ورته ويې ويل: ای دوکه کوونکيه! کهانت او (چل بازي) څه شوه؟ هغه ځواب ورکړ اميرالمؤمنين! هغه پای ته ورسيده، له عمر رضي الله عنه نه چې راستون شو نو خپل قوم ته راغی، وروسته يې بيا د عراق په جګړو کې له سعد بن ابي وقاص رضي الله عنه سره په ډېره ميړانه برخه واخيسته.

ام زمل

ام زمل يوه ډېره ښکلې ښځه وه د بنو غطفان قبيلې د سردار مالک بن حذيفه لور وه، د هغې مور ام قرفه د رسول الله صلی الله عليه وسلم په وخت کې وژل شوې وه او ام زمل د وينځې په توګه بي بي عايشې ته ورکړل شوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وه، خو هغې بیا ازاده کړه، د مور د قتل پیښې یې په زړه کې اور بل کړی وه، له همدې امله، هغې سره هم د پیغمبرۍ د دعوې هوس پیدا شوی وه، ځکه په دې توګه یې کولای شول چې خپل کسات واخلي، د هغې د بې ساري ښکلا او حسن له امله یو زیات شمیر ځوانان پرې را ټول شوي وو، یو شمیر مرتدې قبیلې هم ورسره ملګرې شوې وې، هغه د خپل لښکر په ځواک ډېره مغروره وه، او په دې خبره هم ډېره نازیدله چې د خپل حسن په جادو سره ډېر ستر ستر اتلان د ځان تابع کولای شي.

خالد رضي الله عنه چې د دغې ښایسته بلا له حاله خبر شو نو له خپل لښکر سره ور روان شو، کله چې د هغې استوګنځې ته ورنږدې شول، نو هغه د مقابلې لپاره چمتو وه، دواړه لښکرو د جګړې لپاره صفونه برابر کړل او جګړه پیل شوه، ام زمل په یوه اوښه سپره وه او د جګړې د میدان په منځ کې ولاړه وه، پلویان یې د اوښې له یوې او بلې خوانه را چاپیر شوي وو، په ډېر ثبات او میړانه جنګیدل جګړه به چې هر څومره سختیدله د ام زمل پلویانو به هم همغومره ثبات او میړانه ښودله او هغې به هم ورته پاروونکي وینا کوله او جګړې ته به یې هڅول اخر مسلمانان په دې پوه شول چې تر څو پورې د ام زمل او ښه ولاړه وي دا جګړه به همداسې روانه وي، له همدې امله د اسلام نومیالیو اتلانو د ام زمل د اوښې په لور حمله وروړه د هغې شاوخوا جنګیالي یې تارو مار کړل، په پای کې مسلمانانو د دې مرتدې ښځې د اوښې تانګونه پرې کړل او دا یې پر ځمکه را وغورځوله ام زمل چې د اوښې له کجاوې نه را وغورځیدله نو، د کوم مسلمان په لاس ووژل شوه، ملګرو یې چې د ښکلا بت نسکور ولیده نو دوه یې خپلې کړې او دوه پردې، په یوه شیبه کې له میدانه ترې تم شول، په دې توګه د دې شورش اور مړ شو او د عربو له شمال ختیځې برخې نه د ارتداد کمپله ټوله شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسیلمه

مسیلمه د نبوت یو درواغجن مدعي و، له هغه سره د بني حنیفه څلویښت زره سواره ملګري وو، له همدې امله یې په څرګنده توګه بغاوت ته ملا تړلې وه، په یمامه نومې ځای کې یې چې د عربو د سیمې له منځنۍ برخې نه یو څه اندازه د ختیځ لور ته پروت دی، مرکز نیولی و، ابوبکر رضي الله عنه د باغیانو د دغه سیلاب د مخنیوي لپاره عکرمه رضي الله عنه ورلیږلی وه خو د هغه له لاسه څه پوره نشول شرحبیل رضي الله عنه چې د هغه له ماتې نه خبر شو نو په لاره کې ایسار شو عکرمه رضي الله عنه چې د خلافت دربار ته د خپلې ماتې خبر ولیږه، نو ابوبکر صدیق رضي الله عنه سمدلاسه ورته په ځواب کې ولیکل چې:

پام چې له هغه ځای نه بېرته را نشي، مسیلمه کذاب پرېږده حذیفه او عرفجه رضي الله عنه ته ورشه ورروسته تر هغې بیا د یمن په حضر موت کې له مهاجر رضي الله عنه سره یو ځای شه.

شرحبیل رضي الله عنه ته یې ولیکل چې خالد بن ولید رضي الله عنه دغې خواته در روان دی تر څو دلته نه وي در رسیدلی هر چیرته چې یې همغلته اوسه، کله چې د مسیلمه کذاب معامله پای ته ورسیده، نو ته بیا د عمر و بن العاص رضي الله عنه مرستې ته چې د بني قضاعه ته ورغلی دی ورشه.

خالد بن ولید رضي الله عنه د مهاجرو او انصارو له یو شمیر لښکر سره د مسیلمه د بغاوت د شنډولو لپاره وخوځیده. شرحبیل رضي الله عنه چې د خالد د راتګ خبر واوریده نو د هغه له راتګ نه مخکې یې له پخواني ځای نه کوچ وکړ او د مسیلمه له لښکر سره مخامخ شو، له جګړې وروسته دی هم د عکرمه په څیر له ماتې سره مخامخ شو، خالد رضي الله عنه چې له دغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاله خبر شو نو شرحبیل رضي الله عنه یې ملامت کړ له بلې خوانه ابوبکر صدیق رضي الله عنه د مرستې لپاره په دې خاطر چې د شاله خوا نه پرې ثوک برید ونه کړي سلیط رضي الله عنه هم له یو شمیر لښکر سره ور ولیږه.

د یمامې جګړه

خالد رضي الله عنه د مسیلمه کذاب د سیمې په عقربا نومې ځای کې له خپل لښکر سره دیره شو. مسیلمه چې د مسلمانانو د لښکر له راتګ نه خبر شو، نو خپل تومیالی افسر مجاعه بن مراره یې له یوه کوچني لښکر سره د هغوی مقابلې ته ولیږه خو د اسلام ننګیالیو هغه له خپلو ملګرو سره ژوندی ونیوه.

وروسته بیا مسیلمه خپله د جګړې لپاره ځان چمتو کړ خپل ټول مال او اسباب یې د لښکر شاته کیښوده، د مسیلمه زوی شرحبیل د بنو حنیفه د سپر و په مخکې داسې پاروونکي ویتا وکړه چې هغوی یې له یوې مخې را وپارول او د جګړې میدان ته یې ور ودانګل جګړه په زښت زیات جوش و خروش پیل شوه، حق او باطل دواړه په پوره مېړانه او سرښندنه جنګیدل د بنو حنیفه له خوا نه لومړی حمله نهار الرجال نومې افسر وکړه په ډېره میړانه د مسلمانانو په صفونو کې ورننوت خو د عمر رضي الله عنه ورور زید بن خطاب رضي الله عنه ورسره مقابله وکړه او ویې واژه، د نهار الرجال له وژل کیدو نه وروسته د بني حنیفه د جګړې شدت نور هم زیات شو هغوی ټول له یوې مخې را وپاریدل، دواړه پوځونه سره لاس و ګریوان شول، د تورو ځرپهار او شرنګهار د خلکو غوږونه کڼول، هرې خواته د وینو ویالې بهیدلې د دواړو خواو نه انبار انبار مړي په میدان پرېوتل، مسلمانانو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېره میړانه مقابله کوله، خو بني حنيفه به شيبه په شيبه په جګړه کې لا پسې تودېدل، يو ځل خو يې داسې سخته حمله وکړه چې نږدې و مسلمانان وتښتي، د پوځ مشرانو چې هر څومره زيار ويوسته خو سره له دې هم مسلمانان شيبه په شيبه په شا روان وو، په دغه سخته جګړه کې د مهاجرينو بيرغ ورونکی عبدالله بن حفص رضي الله عنه شهيد شو، د حذيفه غلام سالم رضي الله عنه ور منډه کړه او بيرغ يې بيرته لوړ کړ، د پوځ د افسرانو او ځينې اتلانو د بې سارې اتلوالۍ سره سره هم د مسلمانانو پوځ شيبه په شيبه په شا روان وو، پر دغه وخت چې د مسلمانانو پوځ په پر له پسې توګه پر شا روان وو، بني حنيفه ته په دغه وخت کې دا فرصت په لاس ورغی چې د خالد رضي الله عنه پر خيمه د خپل سردار مجاعه د خلاصون لپاره حمله وکړه، خالد رضي الله عنه د دغې ناڅاپې حملې له امله پخپله هم دې ته اړ شو چې خيمه پرېږدي او پر شا ولاړ شي حمله را ورونکي مجاعه ته را ورسيدل، په همدغه لنډه شيبه کې خالد رضي الله عنه مسلمانان بېرته سره را منظم کړل په همدغه شيبه کې چې بني حنيفه د خپل سردار مجاعه په خلاصولو بوخت وو، د الله جل جلاله توري خالد رضي الله عنه داسې پرې را پرېووت چې له هغوی نه وار پار خطا شو او خپل سردار يې همغسې په ځنځيرونو تړلی پرېښود په ډېره وارخطايې سره په شا ولاړل.

بني حنيفه هم سمدلاسه بېرته خپل صفونه سنبال کړل، بېرته يوه قيامت وزمه جګړه پيل شوه، يوې خوا هم د تيښتې فکر او خيال نه درلوده، په يوه شيبه کې به پر مسلمانانو دومره سختي راغله چې له ورايه به داسې ښکاريدل چې اوس به وتښتي، په بله شيبه به بني حنيفه داسې ښکاريدل ځرګنديده چې نور يکې څه نه دي پاتې او تيښتې ته چمتو دي، د جګړې په دغه سخت حالت کې د مهاجرينو دوه نوميالي سرداران ابو حذيفه رضي الله عنه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زيد بن خطاب رضي الله عنه شهيدان شول، د حذيفه غلام سالم هم د شهادت لوړه درجه وموندله جګړه په ډېر شدت روانه وه له دواړو خواو نه بې شميره خلک سره مړه شول، هيڅيا هم دا نشواى ويلاى چې دا جګړه به د چا په ګټه پاى ته ورسيږي، د انصارو مسلمانانو يوه مشر ثابت بن قيس رضي الله عنه چې د جګړې دا حال وليد نو ويې ويل: اى مسلمانانو! تاسې په دې جګړه کې ډېر بد مثال قايم کړ تر دې وروسته يې توره په لاس کې ونيوله د دښمن په صفونو کې ورننوت او دا خبره به يې په لوړ اواز کوله: زما د تورې مزه وڅکئ زه به تاسې ته د صبر، زغم او ټينګار ربښتونى مثال دروښيم په همدې توګه د ډېر سختې جګړې له امله شهيد شو، ابو حذيفه رضي الله عنه به په چيغو چيغو نارې وهلې: اى د قران منونکو! په خپلو سربښندنو سره قران ته عزت ورو‌ښئ په پاى کې له ډېرې ميړانې او سخت جنګ نه وروسته شهيد شو د هغه له شهادت نه وروسته د هغه غلام سالم رضي الله عنه د مسلمانانو بيرغ اوچت کړ، او ويې ويل: که نن مې په جګړه کې ثبات او ټينګار ونه ښوده، نو زه به د قران بدترين حامل يمه په پاى کې هغه هم شهيد شو، براء بن مالک رضي الله عنه د عربو د هغو اتلانو له جملې نه و چې په جګړه کې شا ګرځول يې نه پيژندل هغه چې يو شمير مسلمانان ورو ورو په شا روان وليدل نو مخې ته يې ودريده او ورته يې وويل: اى مسلمانانو! زه براء بن مالک يم ما پسې راځئ مسلمانان د هغه له ميړانې او اتلولۍ نه ښه خبر وو له همدې امله ورپسې روان شول او په داسې ميړانه يې حمله وکړه چې دښمن يې په شا وتمباوه.

د جګړې پر وخت د مسلمانانو لوري ته سخت باد را والوته او شګې به يې پر مخ او سترګو ورشيندلې، چا د زيد بن خطاب رضي الله عنه نه پوښتنه وکړه چې اوس څه وکړو هغه ورته وويل: والله زه به نن تر هغه وخته چا سره خبرې ونه کړم چې يا دښمن ته ماتې ورنه کړم او يا الله جل جلاله د شهادت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وياړ راته وبښي، له خپلو ملګرو سره په ډېره ميړانه او ثبات وجنګېده په پای کې يې له خولې نه وتلي الفاظ پوره شول او د شهادت وياړ يې په برخه شو.

خالد رضي الله عنه چې د مسلمانانو افسرانو شهادت او د جګړې شدت ته وکتل نو په زړه کې يې وويل: دا خلک لکه چې په مسيلمه باندې کلکه عقيده لري نو له دې امله ترڅو چې هغه د لښکر شاته ژوندی ولاړ وي که دوی ټول مړه هم شي نو له جګړې نه به لاس وانخلي له دغه فکر نه وروسته خالد رضي الله عنه له يو څو تنو ملګرو سره سرونه په تلي کيښودل او د دښمن په لښکر يې آسونه ورپونده کړل په دغه شيبه کې هغوی ټول په ډېر لوړ اواز د محمد صلی الله عليه وسلم نارې وهلې دغه ټولګي د سيف الله په مشرۍ د سيلاب په څېر پر مخ روان و، د دښمن د لښکر هر څوک به يې چې مخې ته راتلل په تورو به يې يوه خوا او بله ګوډو مات غورځول، د بې ساري جګړې او ميړانې نه وروسته چې د دښمن د لښکر منځ ته ورننوتل له ورايه يې مسيلمه کذاب وليده، خالد رضي الله عنه د هغه له لېدو سره سم د هغه نوم واخيسته، غږ يې پرې وکړ او ورته ويې ويل چې له تاسره مې کار دی. هغه ځواب ورکړ چې څه وايي زه دلته يم د الله جل جلاله توره نوره هم ورنږدې شوه، په دې ترڅ کې يې له خپلې خوا نه د صلحې يو څو ډېر نرم شرايط چې د مسيلمه په ګټه و، ورته وړاندې کړل، مسيلمه ډاډه شو چې خالد رضي الله عنه ريښتيا هم د صلحې په نيت راغلی دی، او جګړه زموږ په ګټه روانه ده له دې امله به چې خالد رضي الله عنه هر شرط ورته وړاندې کاوه که څه هم د هغه په ګټه به و خو هغه به مخ بلې خواته واړاوه او دنه يا هو ځواب به يې ورکړ پر دغه وخت خالد رضي الله عنه په کافي اندازه ور نږدې شوی و، د يوه شرط په وړاندې چې هغه مخ بلې خواته واړاوه او دنه ځواب يې ورکړ، نو خالد رضي الله عنه پرې بريد وکړ مسيلمه چې د خالد

(c) ketabton.com: The Digital Library

رضي الله عنه د تورې پړک ولیده نو په سترګو یې توره تیاره راغله او په منډه یې پیل وکړ، پلویانو یې چې د مسیلمه د منډو دوړې ولیدلې نو د هغوی پښې هم سستې شوې او تیښتې ته چمتو شول، خالد رضي الله عنه مسیلمه ته ور نارې کړې: مسیلمه! ودرېږه دا د صلحې شرطونه خو یو ځل پوره کړه.

خو هغه د خپلې منډې په دوړو کې ورک وو دا خبره یې چېرته اورېدله په دغه شیبه کې یو سردار خپل لښکر ته نارې کړې، په باغ کې، په باغ کې یعنې په هغه باغ کې چې د جګړې میدان ته ډېر نژدې دی پناه واخلئ، له همدې امله ټول لښکر د باغ په لورې منډه کړه، چې ټول ورداخل شول نو د باغ دروازه یې بنده کړله.

پر دغه وخت براء بن مالک رضي الله عنه مسلمانانو ته نارې کړې چې ما په څه چل باندې د باغ منځ ته ور ګوزار کړئ، خو خلکو سره داسې وسیله نه وه چې دا کار یې کړی وای، هغوی ورته وویل موږ دا کار نشو کولای خو براء رضي الله عنه ورته وویل: چې حتماً به دا کار کوئ.

په همدغه شیبه کې براء رضي الله عنه د دېوال سرته په خپله ورټوپ کړ، مخکې تر دې چې د باغ د خلکو ورته پام شي هغه د باغ منځ ته ورټوپ کړ د یو څو کسانو چې هغه یوائې ولیده نو ترینه را چاپېر شول، خو څرنګه چې هغه ډېر زړور جنګیالی و، نو له هغه سره یې په جګړه، جګړه کې ځان د باغ دروازې ته ورساوه، دروازه یې خلاصه کړه او یو دم پرې د مسلمانانو لښکر رانوت د باغ په هر ګوټ کې په تښتیدلي لښکر باندې د مسلمانانو د تورې پړک د تندر په څېر را پرېوت بیرته یوه سخته جګړه پیل شوه، پر دغه وخت کې یو تن مسلمان پر مسیلمه کذاب باندې د ځانګې او نیزې داسې پوخ ګوزار وکړ چې په بل مخ راپرېوت تر څنګ یې یو انصاري مسلمان هم ولاړ و هغه پرې له ډېره جوشه د توري داسې ګوزار وکړ چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسيلمه کې نور هيڅ هم پاتې نشول د بنو حنيفه قبيلې خلکو چې خپل دروغجن پيغمبر په وينو کې لت پت وليده، نو د جګړې له ډګر نه په تيښته وتښتيدل

د مسيلمه قاتل

خالد بن وليد رضي الله عنه ، د مسيلمه د قاتل پوښتنه وکړه چې څوک و له پلټنې وروسته څرګنده شوه چې مسيلمه د جبير بن مطعم غلام وحشي رضي الله عنه پر نيزه وهلی دی، هماغه وحشي چې د احد په غزا کې يې سيدالشهداء حمزه رضي الله عنه په ټکې سره په نيزه وهلی و، دلته يې هم په مسيلمه پسې ځار کړی و چې په پای کې پرې بريالی شو، ددې لپاره چې که الله جل جلاله يې هغه ستره ګناه وبښي جګړه د مسيلمه له وژل کيدو نه وروسته پای ته ورسيدله، د بنو حنيفه خلکو يوه خوا او بله خوا منډې وهلې، مسلمانانو هم هرې خواته پسې اسونه زغلول پر دغه وخت خالد رضي الله عنه په ځنځيرونو تړلی مجاعه راويوست او د جګړې په ميدان کې يې له ځان سره ګرځاوه خالد ورته وويل ما ته د خپل سردار مړی راوښيه، مجاعه د مسيلمه مړی پيدا کړ او خالد رضي الله عنه ته يې وښوده خالد رضي الله عنه چې ورته وکتل نو حيران شو چې دغه بد شکله بد مخی او د ټيټې ونې خاوند انسان چې په دروغو يې د پيغمبرۍ دعوه کړې وه، څومره ستر خطر يې د اسلام او مسلمانانو لپاره پيدا کړی و.
په دغه قيامت وزمه جګړه کې مسلمانان بريالي شول خو ډېر سخت تاوان يې هم وزغامه د مدينې منورې د مهاجرينو (۳۷۰) تنه شهيدان شول او د انصارو ۳۰۰ تنه نوميالي شهيدان شوي وو. په دغو شهيدانو کې ۳۷۰ تنه صحابه او د قران حافظان وو، د ټولو شهيدانو شمير دولس سوه تنو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسیده، د اوه زره کسان د عقربا په میدان کې وژل شوي وو او زره نور یې په باغ کې تالا ترغه شول شپږ اوه زره نور یې د تیښتې په ترخ کې مړه او زخمیان شوه په دې توګه کابو یو ویشت زره کسان یې ووژل شول

بهرنۍ حملې

د اسلامي حکومت کورني بغاوتونه چې پای ته ورسیدل نو ابوبکر صدیق رضي الله عنه د بهرنیو دښمنانو حملو او خطراتو ته پاملرنه وکړه د پارس او روم پاچهۍ د اسلامي هېوادو ختیځ او لویدیځ لوري ته پرتې وې، د دغو هیوادونو په سرحدي بریدونو کې داسې قبیلې پرتې وې چې د هغوی په مرسته ډیرې ځواکمنې شوي وي، ددغو ځواکمنو ګاونډیو هیوادونو لپاره د مسلمانانو پر مختګ د اندیښنې وړو، هغوی به کله، کله دغه قبیلې د مسلمانانو په وړاندې جنګ او جګړې ته هڅولې او کله کله به کومې سرحدي قبیلې د مسلمانانو د مرکزي حکومت په خلاف بغاوت ته ملا وتړله نو دوی به ورسره په پټه او ښکاره مرسته کوله د شمال لوري ته د شام سیمه او ختیځ لوري ته د عراق سیمه دا دواړه سیمې په حقیقت کې د عراق د بشپړ هیواد برخې وي خو دغه وخت پر شام باندې رومیانو او پر عراق باندې پارسیانو حکومت کاوه.

پارسیانو به تل د مسلمانانو مخالفت کاوه، کله چې د بحرین خلکو بغاوت وکړ، نو هغوی یې په څرګنده توګه ملاتړ وکړ، د بني بکر قبیلې نامتو سردار مثنی بن حارث رضي الله عنه به تل د دغو بغاوتونو د ځپلو او ټکولو هڅه کوله، له مثنی رضي الله عنه سره اته زره پوځ ملګري وو، او د دښمنانو شمېر ډېر زیات و، کافر او نصراني قبائیلو په خپلو منځو کې سره لاس یو کړي و، امیر المؤمنین ابوبکر رضي الله عنه چې له دغو پیښو نه خبر شو نو نیت یې وکړ چې یو ځل بیا د الله جل جلاله توره له تیکي نه راوباسي او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن پر مری یې وازمویې له همدې امله یې خالد سیف الله رضي الله عنه د عراق په لوري د مثنی رضي الله عنه مرستې ته ولیږه.

د عراق په لوري پرمختګ

څرنګه چې خالد بن ولید رضي الله عنه ته په خپله رسول الله صلی الله علیه وسلم د سیف الله (د الله توره) لقب ورکړی و نو د همدغه خطاب د برکت له امله به یې چې هرلوري ته مخه کړله نو فتحه اوبری به یې په برخه کیده له همدې امله خالد بن ولید رضي الله عنه مخکې له دې نه چې له یمامه نه روان شي د امیرالمؤمنین ابوبکر صدیق رضي الله عنه په امر د عراق سرحدي ښارو نو لکه فالقیا، باروسما او اولیس ته ورغی د هغه ځای خلکو سمدلاسه اطاعت ته غاړه کیښوده او د صلحې غوښتنه یې وکړه، خالد رضي الله عنه د دغو خلکو صلحه او اطاعت د خپل ستر کار نیکمرغه پیل وګانه او د دغې سیمې له حاکم ابن سلویه سره یې صلحه وکړه، د صلحې له تړون نه وروسته خالد رضي الله عنه له خپل لښکر سره د حیره په ښار کې ډیره واچوله د حیره د ښار حاکم ایاس ابن قبیضه د پارس د پاچهی د والي په حیث کار کاوه، ایاس د حیره له مشرانو سره د خالد رضي الله عنه حضور ته راغی، خالد رضي الله عنه هغه ته دغه شرایط وړاندې کړل چې یا ایمان راوړه او د اسلام دین ته غاړه کیږده او یا د جزیې ورکول ومنه، که له دغو شرایطو نه یو هم نه منې نو د مقابلې لپاره چمتو شه، د مقابلې په نتیجه کې به توره په خپله فیصله وکړي، خو په پای کې به هغه څوک چې لومړی یې توري ته لاس کړی وي واجب القتل دی، ایاس ابن قبیضه جزیه ومنله د صلحې له دغه تړون څخه وروسته حیره او شاوخوا سیمې یې د اسلام تر سیورې لاندې راغلي او د جزیې ورکولو ته یې غاړه کیښوده په دې توګه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ال نعمان د حکمرانۍ تر له سیمه له سوونو کلونو څخه وروسته د ساساني دولت له مرئیتوب څخه خلاصه شوه او د یو ازاد هېواد په توګه په عربو کې ورګډه شو

د فارس د دغه پلان خاکه په خپله ابوبکر رضي الله عنه تیاره کړې وه، هغه خالد رضي الله عنه ته حکم کړی و چې ته د ایله ښار له خوا نه چې حیره ته نږدې و، خپله حمله پیل کړه، عیاض بن غنم ته یې لیکلي وو چې ستا حمله باید د مضیح له ښار نه پیل شي چې د عراق د سرحد په شمالي برخو کې پروت دی له همغه ځای نه د عراق سیمې ته ورننوځي او په پرله پسې توګه ورو، ورو پر مخ ولاړ شئ، تر هغې چې له خالد رضي الله عنه سره یو ځای شئ

عراق ته د خالد رضي الله عنه روانېدل

مثنی بن حارثه رضي الله عنه ته پر فارس باندې د حملې کولو اجازه مخکې ورکړل شوې وه، په دې توګه کله چې خالد رضي الله عنه ور ورسیده د مثنی رضي الله عنه جګړه پیل شوې وه

د اسلام دواړه ستر سپه سالاران د خلافت د احکامو په تعمیل بوخت شول، خالد رضي الله عنه د خپل دغه ستر کار د سرته رسولو لپاره د خلافت له دربار نه مرسته وغوښتله، ابوبکر صدیق رضي الله عنه یوازې قعقاع بن عمرو تمیمي د خالد رضي الله عنه مرستې ته ورولیږه، کله چې قعقاع رضي الله عنه لاړ نو ځینې خلکو له امیرالمؤمنین نه په حیرانتیا سره پوښتنه وکړه چې خالد رضي الله عنه له تاسو نه مرسته غوښتې وه او تا یوازې قعقاع رضي الله عنه ورولیږه

امیرالمؤمنین وفرمایل: تاسو په دې مه اریانیږئ، قعقاع رضي الله عنه هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سړی دی چې که د ده په څير يو سربښندونکی په هر لښکر کې وي نو هغه لښکر ماتې نه کوي، په همدې توګه يې د عياض رضي الله عنه مرستې ته عبد بن عوف حميري ورولېږه، وروسته يې بيا د سرحدي عربو سردارانو مثنى رضي الله عنه ، حرمله رضي الله عنهُ ، موادر رضي الله عنه او سلمى رضي الله عنه ته حکم ولېږه چې تاسې ټول به د ايله پر مقام د خالد رضي الله عنه له لښکر سره يو ځای کيږئ، لنډه دا چې له خالد رضي الله عنه سره لس زره زړور جنګيالي له پخوانه موجود و اوس له مثنى رضي الله عنه او نورو سره اته زره لښکر نور هم برابريده، په دې توګه ټول اتلس زره پوځ د اسلام تر بيرغ لاندې راټول شو.

له هرمز سره مقابله

خالد بن وليد رضي الله عنه خپل لښکر په درې برخو وويشه او درې واړو برخو ته يې په جلا ، جلا لارو د حملې حکم ورکړ، لومړی برخه يې د مثنى رضي الله عنه په مشرۍ ولېږله او بله برخه يې د عدي بن حاتم رضي الله عنه تر قوماندې لاندې ولېږله او درېيمه برخه پوځ يې له خپل ځان سره واخيسته، ټولو ته يې امر وکړ چې درې واړه لښکر به له مختلفو لارونه حمله کوي او په حضير نومې ځای کې به بېرته سره يو ځای کېږي.

د دغو لښکرو له روانيدو نه مخکې خالد رضي الله عنه هرمز ته داسې ليک وراستولی وو:

که ته اسلام ومنې نو په امن به شې، که چيرې زموږ دا غوښتنه نه منې نو د جزيې ورکولو ته غاړه کيږده او د يوه ذمي په توګه زموږ په پاچهۍ کې داخل شه، که دا هم نه منې نو وروسته بيا به پښيمانتيا هيڅ ګټه درته ونه کړي، پر داسې وخت له ځانه پرته هيڅوک هم مه ملامتوه، ځکه ما له ځان

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره داسې خلک راوستي دي چې په مړینه او شهادت دومره مین دي څومره چې تاسې د ژوند په خوړبو مین یئ،

هرمز د دغه لیک او نورو حالاتو خبر په تفصیل سره د ایران پاچا اردشیر ته ولیږه او خپله د خالد رضي الله عنه مقابلې ته د کواظم په لور وخوځیده خو په لاره کې خبر شو چې خالد رضي الله عنه خپلو لښکرو ته په حضیر نومې ځای کې د راټولېدو حکم کړی دی نو له دې امله په ډېره چټکۍ سره د حضیر په لوري وخوځیده او د اوبو پر ځای یې قبضه وکړه.

حضیر د غرونو یو داسې کنډو و چې د فارس په لوري د تلونکو لارو تر ټولو کنډونو ډېر سخت او په ځوړه پروت و، د دغه ځای حاکم یو فارسي سردار و چې هرمز نومیده، هرمز به تل په وچه کې له عربو سره جنګیده او د اوبو له لارې به یې هندیانو سره جګړه کوله.

هرمز چې د خالد رضي الله عنه د راتګ خبر واوریده نو د فارس خسرو اردشیر ته یې ځواب ولیږه چې د مقابلې لپاره ټول هېواد چمتو کړي ځکه چې د عربو لښکرې سرحدونو ته رانږدې شوي دي او دا خلک زموږ د تاج او تخت غوښتونکي دي، پخپله یې هم د پوځ په راټولو پیل وکړ، له یو زیات شمیر لښکر سره تر ټولو د مخه د حضیر درې ته راغی، د هغه دا نیت وو چې په همدې تنګ ځای کې د مسلمانانو مخه ونیسي د هغه د لښکر مخکښه برخه د سردار قبا د او انوش جان تر قوماندې لاندې وه، دغه دواړه مشران د ساساني دولت د بنسټ ایښودونکو له نسل څخه وو، د فارس اتلانو د یوې غونډې په ترڅ کې له یو بل سره دا ژمنه وکړه چې د وطن د ساتنې لپاره خپل سرونه قربانوو، خو دښمن تګ ته نه پرېږدو، د هغوی دې ژمنې او تړون په دې توګه عملي بڼه غوره کړه چې ځانونه به یو تر بله په ځنځیرونو سره وتړو په دې توګه که چا غوښتل چې وتښتي نو تښتیدلای به نه شي.

خالد رضي الله عنه ته چې دا څرګنده شوه چې د فارسیانو لښکر کنډو

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولی دی نو اراده یې وکړه چې هغوی غافل کړي او په کوم بل کنډو، ور داخل شي، خو څرنګه چې هرمز ته هم هره کړه خبرونه ورسیدل نو د هرمز لښکر دا ځای پریښوده هماغه لار یې ونیوله چې خالد رضي الله عنه پرې را روان و، خالد رضي الله عنه چې دا لاره هم بنده ولیده نو په همدې دره کې یې په یوه داسې ځای ځای ونیوو چې اوبه پکې نه وي، خو هغوی په همدغه حال کې د جګړې تیاری پیل کړ، دا د الله تعالی فضل وه، چې ناڅاپه پر اسمان توري وریځې را خورې شوې او ښه د خوند باران وورېده. مسلمانانو د باران اوبه ښې پریمانه ذخیره کړې دغه کار هغوی یو غیبي نصرت او تائید و، ګانه او حوصلې یې لوړې شوې.

د ذات السلاسل کاظمه جګړه

په دې ترڅ کې هرمز د جګړې میدان ته راووت پر اس باندې سپور و او یوه خوا بله خوا یې په ډېر غرور چکر وواهه بیا یې پخپله خالد رضي الله عنه د مقابلې لپاره راوغوښت خو په پټه یې د خپل پوځ سپرو ته امر کړی وه چې کله خالد رضي الله عنه راووت نو تاسو موقعه ته وګورئ او سمدلاسه پرې حمله وکړئ، زمونږ مطلب دا دی چې په هره توګه چې وي باید فتحه وکړو په جنګ کې د غدارۍ مسئله هیڅ مطرح نه ده.

خالد رضي الله عنه ولیدل چې د دښمن د پوځ سپه سالار ده ته د مقابلې لپاره نارې وهلي نو سمدلاسه پلی ور روان شو، هرمز چې خالد رضي الله عنه پلی ولیده نو خپله هم له اس نه راکوز شو، دواړو یوه پر بل د توري ګوزارونه پیل کړل.

د هرمز سپایانو ولیدل چې خالد رضي الله عنه پر هرمز بریالی کیدونکی دی نو سمدلاسه یې خپل اسونه په چالاکۍ د جګړې میدان ته راخوشې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړل خو هغوی لا رارسیدلي نه وو، چې سیف الله د هرمز ورمیږ پرې کړ، هغه پر ځمکه ولویده او د حلال کړې مرغۍ په څېر ترپیده د اسلام ستر اتل قعقاع رضي الله عنه چې د خالد رضي الله عنه په لور د ایرانیانو یرغل ولیده، نو د تکبیر یوه کفر لړزوونکي ناره یې وکړه او د غشي په څېر پرې ور خوشې شو. د سترګو په رپ کې یې د هغو خلکو حمله په شا وتمبوله چې په خالد رضي الله عنه باندې د مچیو په څېر راټول شوي وو. مسلمانانو په ډېر جوش باندې پر فارسیانو یرغل وکړ، په هغوی کې یو شمیر سپاپانو ځانونه په ځنځیرونو تړلي وو چې ونه تښتي خو سره له دې هم مسلمانانو پرې داسې ورځ راوستله چې تیښتې ته اړ شول، هغوی د هرمز له وژل کیدو سره سم خپله روحیه بایللې وه. د جګړې د زیات شدت په نتیجه کې چې قباد او انوش جان خپل ژوند په خطر کې ولیده نو تیښته یې غوره وګڼله، د هغوی له تیښتې سره نور لښکر هم د جګړې له میدانه پښې سپکې کړې خالد رضي الله عنه د هرمز تاج امیر المؤمنین ابوبکر رضي الله عنه ته ولیږه، ابوبکر رضي الله عنه د فتحې د زیرې په اوریدو او د خالد رضي الله عنه د بې سارې میړانې له امله ډیر خوښ شو او د هرمز تاج یې بیرته خالد رضي الله عنه ته وباښه.

حصن المراة

له دې جګړې نه وروسته خالد رضي الله عنه له خپل فاتح لښکر سره مخ په وړاندې لاړ. په خپله د بصرې د پله په میدان کې د لښکر سره ایسار شو او مثنی رضي الله عنه یې په تښتیدلو فارسیانو پسې ولیږه. مثنی رضي الله عنه په ایرانیانو پسې په تلو، تلو کې پر یوه کلا باندې حمله وکړه د دغې کلا مشره یوه ښځه وه د مسلمانانو له ورسیدو سره سمه مسلمانه شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلمانانو د دغې کلا نوم حصن المراة یعنې د ښځې کلا کېښوده.
د مسلمانانو لښکر د عامو خلکو له مال او فصل سره هیڅ غرض ونه کړ، نه یې د چا څه لوټ کړل، نه یې د چا فصل خراب کړ او نه یې خلک وځورول، ټول خلک یې په خپل عادي حالت پرېښودل له همدې امله په دغه سیمه کې بشپړ امن او امان منځ ته راغی.

د ثنا د ویالې جګړه

هرمز، له دنیا تیر شو خو دهغه لیک اردشیر ته رسیدلی و، اردشیر د هرمز مرستې ته خپل نومیالی اتل قارن له یو ستر لښکر سره راولېږه، قارن به د مزار سیمې ته را رسیدلی و چې د جنګ له تښتیدلو او ماتې خوړلو سره مخامخ شو، ماتې خوړلی لښکر ورته د هرمز د وژل کیدو غمجنه کیسه وکړله قارن دغه ماتې خوړلی پوځ له ځان سره کړ او د خالد بن ولید رضي الله عنه د لښکر په لورې په مزله بوخت شو، په لاره کې ورسره د قبا د اوانوش جان لښکرې هم ملګرې شوې، دغه بې شمیره لښکر د ثنا ویالې پر غاړه ایسار شو
له دې خوا نه مثنی رضي الله عنه په ماتې خوړلي لښکر پسې په کراره، کراره روان وو، هغه د لارې پر سر دوه نورې کلاګانې هم فتحې کړې د هغه د پر مختګ په لاره کې یو ستر سیند خنډ شو، دغه سیند د دجلې د سیند یو ښاخ وو، مثنی رضي الله عنه په ډېر خطرناک حالت کې را ایسار شوی و، دی ناځاپه له هغه لښکر سره مخامخ شو چې ساسانیانو د هرمز مرستې ته رالیږلی و، د هغه سپایانو په ډېره میړانه مقابله کوله خو د دښمن د لښکر شمیر زښت زیات و، له دې امله په دغه جګړه کې فتحه غیر یقیني وه، مثنی رضي الله عنه ډېر پریشانه و چې په دغه وخت کې یې ناځاپه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خالد رضي الله عنه د توري بريښنا او ځلا وليده چې ميدان ته له خپل لښكر سره را داخل شو، خالد رضي الله عنه پر داسې وخت ميدان ته راورسيده چې د مثنى رضي الله عنه ملګرې نهيلې او نا اميده ښكاريدل د الله توره د بريښنا په څېر د ظلمت پر پلويانو ور ولويده هره خوا به يې چې مخه كړه د دښمن په پوځ كې به يې كوڅې جوړې كړې، فارسيان د خالد رضي الله عنه د حملې له امله داسې وارخطا او تروره شول تا به ويل چې د ميږو په رمه شنه زمريان ور پريوتې دي، په يوه شيبه كې د ساساني پوځ بې شمېره پوځيان او نامتو سرداران د اسلام د اتلانو د توري خوراک شول، په دې ترڅ كې د لښكرو مشر قارن د معقل رضي الله عنه په لاس ووژل شو، انوش جان د عاصم رضي الله عنه په لاس جهنم ته لاړ او د عدي بن حاتم رضي الله عنه مشهور حاتم طايي (د خپل وخت سخاوتمن انسان) په توره د قباد ژوند پاى ته ورسيده، د ايراني پوځ د مشرانو له وژل كېدو څخه وروسته په پوځ كې هم نور د مقابلې توان نه و، نه يې د مړو شمير معلوم و نه يې د ټپيانو، يو محدود شمېر په تيښته برياليي شول.

د دغه ستر لښكر د ماتې حال چې اردشير ته تفصيل سره ورسيده نو ځمكه يې له پښو لاندې وتښتيده له ډيرې حيرانتيا نه هک پک پاتې شو، چې د لښكر ټول مشران وژل شوي وو.

اخر يې اندرزغر نومې عراقي سپه سالار چې د عربو د بكر بن وائيل له قبيلې څخه و د مسلمانانو د مخنيوي لپاره له يوه زيات شمير لښكر سر مامور كړ ور پسې يې يو بل فارسي سپه سالار بهمن جاذويه هم له يوه ستر لښكر سره راوليږه چې د هغه مرسته وكړي اندرزغر هڅه وكړه او يو ستر لښكر يې په دغه سيمه كې راټول كړ، د سرحدي سيمو عربان چې لا تراوسه مسلمانان شوي نه و او له مسلمانانو سره يې دښمني لرله، هغه يې هم د ساسانيانو تر بيرغ لاندې راټول كړل، نږدې، نږدې د دې سيمې ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځمکوال او کروندګر هم په دغه لښکر کې راټول شول د لښکر د نظم او ترتیب څخه وروسته په ډیر لوړ احساس او جذبه را روان شول او په ولجه نومې ځای کې دیره شول.

د ولجه جګړه

خالد بن وليد رضي الله عنه د شنې ویالې پر غاړه و چې د دغه لښکر له راتلو نه خبر شو، له خبریدو سره سم یې ځان ولجې ته ورساوه او د دښمن پوځ په وړاندې یې صفونه برابر کړل خالد رضي الله عنه له یوه جنګي تاکتیک نه کار واخیسته، یو شمیر لښکر یې د میدان دواړو خوا ته په داسې توګه پټ کیناوه چې دښمن هیڅ پرې پوه نشو د دغه کار له بشپړیدو وروسته یې پر دښمن حمله وکړه، د دواړو لښکرو ترمنځ سخته جګړه پیل شوه دومره سره وجنګیدل چې نور د یوې خوا د جنګیالیو صبر او زغم هم نه وو پاتې د تورو او نیزو د ډیر چلښت له امله د هر یوه لاسونه شل کیدو ته نږدې وو، خالد رضي الله عنه په همدغه حساس وخت کې د میدان دواړو خواو پټو شوو خلکو ته د جګړې امر ورکړ، هغوی ډېر په دمه وو، د سترګو په رپ کې د میدان له دواړو خواو نه پر دښمن راپړیوتل په داسې شور او ځوږ یې د تکبیر نارې وهلې چې د فارسیانو ډله سره لاړه، د دغو تازه لښکرو له حملې نه یو شیبې وروسته د فارس د لښکرو حوصلې ځواب ورکړ، یوه او بله خوا تیت و پرک شول له درې خواوونه د مسلمانانو د تورو او نیزو تر بریدو لاندې وو، د تیښتې لپاره یې یوه لاره درلوده او په همغه یې منډې کړې، اندرزغر له ماتې وروسته په دې بریالی شو چې له میدان نه روغ وتښتي خو په داسې وچه او سوځنده دښته ورپرابر شو چې له لوږې او تندې پړمخه را پرېوت.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اليس جګړه

د بکر بن وائيل د قبيلې په دغه راز ماتې د عراق په عربي نژاده عيسايانو باندې اور بل شو او د خپل سردار بنو عجلان تر مشرۍ لاندې يې په أليس نومې ځای کې د پوځ په راټولولو پيل وکړ.
د اسلام د ستر سپه سالار خالد رضي الله عنه د لښکرو لا لړه شان دمه هم په برخه شوې نه وه چې يو بل لښکر را څرګند شو، خالد رضي الله عنه لږ شانته پوځ په خپل ځای پرېښود او له نور لښکر سره خپله د دې نوي خطرې مخې ته ورغی، دغه لښکر د بدو او عيسايانو وو چې د جګړې لپاره راغلی و، هغوی په مخکېنۍ جګړه کې ذلت اميزه شکست خوړلی و، غوښتل يې چې د خپلې بې عزتۍ انتقام واخلي، هغوی د ايران له پاچا نه هم مرسته غوښتې وه او هغه هم د خپلو وفادار و قبائيلو د مرستې لپاره بهمن جادويه ورلیږلی و، بدو د غېچ او کسات د جذبې تر اغيزو لاندې جګړه کوله خو د خالد رضي الله عنه په څېر سپه سالار پر خلاف جنګيدل او برې موندل څه اسانه کار نه وو.
د هغه سرتيري مجاهدين په داسې ميړانه جنګيدل چې ساري يې نه درلوده، د هرې رسالې سپايې به د بريښنا په څېر په ميدان کې ګرځيده راګرځيده، هرې خوا ته به چې د عيسايانو له خوا نه د جګړې فشار زيات شو نو مجاهدينو به بيا همغه ځای ته ځان رسولی و.
پر دغه وخت ناڅاپه د الله توره وځليده او د بدو د سردار سر له تنه لرې ولويده، د هغه په وژل کېدو سره د نور لښکر د همت ملا هم کړه شوه، او د تيښتې نيت يې وکړ، خوله هغوی سره د مرستې لپاره راغلو ايرانيانو، هغوی تيښتې ته پرې نښودل، بلکې جګړې ته يې وهڅول، يوه شيبه مقابله جاري وه په پای کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ايرانيانو د مسلمانانو د وژونکو حملو او د تورو بې دريغه ګوزارونو ته ځان ټينګ نه کړای شو، لښکر ته يې د بېرته را ستنيدو ناري ووهلې د جګړې په ميدان کې يې بې شميره مړي پرېښودل خالد رضي الله عنه چې د هغوی دغه حال وليده نو خپلو جنګياليو افسرانو ته يې ناري کړې چې بنديان يې کړئ، بنديان يې کړئ او که نه وي ويې وژنئ چې د فتنې ريښې له بيخه ووځي د دغه اواز په اوريدو سره د اسلام اتلان پرې وررپريوتل، بې شمېره يې بنديان کړل او په بې شميره نورو باندې يې مېندې بورې کړې په دغه جګړه کې اويازره عرب او غير عرب وژل شوي وو.

د عراق او عجمو د دغو فتوحاتو خبر چې امير المؤمنين ابوبکر صديق رضي الله عنه واوريده نو زښت زيات خوښ شو بې اختيار يې له خولې نه ووتل چې د عربو ښځې به د خالد په څېر بل زوی را نه وړلای شي.

د حيره د خلکو بغاوت

خالد رضي الله عنه ته خبر ورسيده چې د حيره خلکو بغاوت پيل کړی دی، د اسلام نوميالي اتل د دغه خبر له اوريدو سره سم له خپل توريالي لښکر سره له امخيشيا نه کوچ وکړ او د حيره ښار طرف ته په توندۍ سره روان شو، د لښکر ځينې درونده سامان يې په بيړيو کې بار کړ او د سيند له لارې بې حيره ته وليږه سردار ازادبه په حيره کې د مسلمانانو د مقابلې لپاره موجود و.

هغه چې د خالد رضي الله عنه د راتګ اوازه واوريده نو خپل زوی يې مخې ته ورولېږه هغه د سيند د اوبو مخه بل لوري ته وګرځوله له دې امله د مسلمانانو بيړۍ په ډنډونو کې ونښتلې، خالد رضي الله عنه چې دا حال وليده نو سمدلاسه يې له خپلو جنګياليو سپرو سره د فرات سيند، باوقلي نومې سيمې ته ځان ورساوه د ازادبه زوی همدغلته له خپل لښکر سره ديره

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوی و، د اسلام زړور جنګيالي ناڅاپه ور ورسېدل او هغه يې له خپلو ملګرو سره ايسار کړل دی او ملګري يې ووژل شول تر دې وروسته خالد رضي الله عنه د سيند مخه ييرته خپل اصلي لوري ته راوګرځوله، په دې توګه ييړۍ بېرته په اوبو کې روانې شوې او الحيره ته ورسيدلې تر دې وروسته هغوی د ښار په شاوخوا سيمو کې خپل پوځيان خواره کړل او تر خپل کنټرول لاندې يې راوستلې د ښار حاکم ازادبه چې د خپل زوی او کسرا له مړينې يو ځای خبر شو، نو په تيښته وتښتيده، مسلمانانو ښار محاصره کړ لږه موده وروسته د ښار خلک د کلابندۍ له حالت نه په تنګ شول او د عيسايي راهبانو په مشوره يې صلحه وکړه. د صلحې د شرايطو له تامين نه وروسته هغوی د جزيې ورکول ومنل.

کله چې د حيره د فتحې کولو کار پای ته ورسيده نو خالد رضي الله عنه د شکرانې په توګه اته رکعته نفل لمونځ وکړ او تر هغې وروسته يې خپلو ملګرو ته وويل: د مؤته د جنګ پر وخت زما په لاس کې نهه توري ماتې شوې وې، خو څومره سخته مقابله چې له ما سره د فارس خلکو وکړه تر دې مخکې راسره هيچا نه وه کړې.

د فتحې له بشپړېدو نه وروسته خالد رضي الله عنه حيره خپل پوځي مرکز او دارالحکومت وټاکه، دا د مسلمانانو لومړی اسلامي دار الحکومت و چې له جزيرة العرب نه بهر منځ ته راغلی و.

خالد رضي الله عنه تر يو کاله پورې د اميرالمؤمنين په امر په حيره کې پاتې شو، د بې کارۍ دغه زمانه په خالد رضي الله عنه غوندې عامل انسان ډېره سخته تيره شوه، هغه څو څو ځلې خپلو ملګرو ته ويلي وو، چې که د اميرالمؤمنين ابوبکر رضي الله عنه حکم نه وای نو ما به د عياض بن غنم راتلو ته چې يو کال کېږي په دومة الجندل کې پروت دی او د سوبې او ناکامۍ احوال يې نه معلومېږي انتظار نه وای ايستلی او نه به مې هغه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل پوځ کې داخل کړی وای کله چې د ډيرې وزګارتيا او انتظار له امله د خالد سيف الله رضي الله عنه د صبر جام په مورګو راواوښت نو له حيره او انباط نه يې يو يو کس راوغوښت، د هغوی په لاس يې يو ليک د فارس د پاچا په نامه وليږه او بل يې ايراني عمالو ته ورو ليږه.

بِسۡمِ اللّٰهِ الرَّحۡمٰنِ الرَّحِيۡمِ

دا ليک د خالد بن وليد له خوا نه د فارس د پاچا په نوم دی د الله جل جلاله ډېر شکر دی چې ستاسو د پاچاهۍ نظام يې ګډوډ کړ ستاسو مکر او مکاري يې ناکامه کړه او اختلاف يې در کې پيدا کړ، که چېرې الله جل جلاله داسې نه وای کړی نو تاسې ته به نور زيان هم در اووښتی وای، اوس ستاسو لپاره غوره لاره دا ده چې زموږ اطاعت ومنئ، که داسې مو وکړل نو موږ به ستاسې له سيمې بلې خوا ته لاړ شو، که نه نو تاسې به له يوه داسې قوم نه ماتې وخورئ چې مرګ يې دومره خوښ دی څومره چې ستاسې ژوند خوښ دی، د ايراني عمالو په نامه يې هم همدغه راز ليک استولی و، ايراني پوځ حيره ته نږدې په انبار او عين التمر کې ديره شوی و.

الانبار

خالد رضي الله عنه د حيره ښار د اسلامي پوځ د مرکز په توګه ټاکلی و، اوس د مسلمانو پوځيانو له پوځي اډې نه په منظمه توګه د ورځې پنځه ځلې د اذان او اقامت، غږ اوريدل کيده خالد رضي الله عنه د يو کال راهيسې په دغه ځای کې ميشت و، پر دغه خت کې جرير بن عبدالله بجلي رضي الله عنه هم له خپل پوځ سره د ابوبکر صديق رضي الله عنه په حکم د خالد رضي الله عنه پوځي اډې ته راغی خالد رضي الله عنه له څه مودې وروسته خپل پوځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرتب کړ او د انبارد ښار په لوري وخوځیده.

د اسلام د لښکرو د مقدمة الجیش مشر اقرع بن حابس رضي الله عنه و، نوموړی د جګړې د میدان ستر اتل وو، دی د یوه داسې خوی څښتن و چې له کفارو سره له جګړې نه پرته یې نور هیڅ نه خوښیدل له همدې امله کله چې هلته ور ورسیده نو سمدلاسه یې له دښمنانو سره جګړه پیل کړه، د انبار ښار د فرات سیند پر څنډه پروت دی دغه ښار په حقیقت کې یوه مضبوطه پوځي کلا وه چې څلورو خواو ته یې ژور، ژور خندقونه کنستل شوي وو، ایراني سپایان له پولادي زغرو سره د دې کلا د هر دېوال د ساتلو لپاره ټاکل شوي وو.

د دواړو خواو پوځونو په میدان کې سره مخامخ شول او جګړه پیل شوه، د جګړې له پیل نه مخکې اقرع بن حابس رضي الله عنه په خپل لښکر کې زر (۱۰۰۰) تنه تکړه غشي ویشتونکو ته وظیفه ورکړې وه چې د جګړې له پیل سره سم به تاسو د دښمن د مخکیني صف زر تنه په نښه کوئ او له سترګو پرته به یې په بل ځای نه ولئ، دغو زر تنو غشي ویشتونکو خپله ورسپارل شوې دنده په ښه توګه سرته ورسوله د الله جل جلاله په فضل یو غشی هم خطا نشو له دې امله د جګړې له پیل سره د دښمن له صف نه زرتنه رانسکور شول تورو ته لا چا لاس هم نه و وروړی د دښمن پوځ په دغه کار سره ډېر سخت وارخطا شو، له همدې امله مسلمانانو د دې ورځې نوم (ذات العیون) یعني د سترګو ورځ ایښې ده، د ایرانیانو د پوځ مشر شیرزاد، چې د ساباط والي و، د دغه راز بدې ورځې په لیدلو سره یې سمدلاسه د صلحې غوښتنه وکړه، خو د هغه د صلحې شرایط خالد رضي الله عنه ونه منل، له همدې امله جګړه بیا په ډېر شدت سره پیل شوه، ایرانیانو خپل خندقونه د مسلمانانو د تورې له خرپ نه لرې او خوندي ساتلي وو خالد رضي الله عنه سمدلاسه د لښکر ټول کمزوري اوښان او څاروي حلال کړل او د خندق په

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه تنګه برخه کې یې واچول د خندق یوه برخه یې پرې ډکه کړه او مسلمانان پرې ورپورې وتل.

په دغه ځای کې ایرانیانو بیا ډیر شدید مقاومت پیل کړ، خو د مسلمانانو د الله اکبر، ربړد پدونکو نارو او د تورو خرپ هغوی په شا وتنبول نږدې و چې تیښتې ته یې اړ کړي، خو شیرزاد بیا هم د صلحې غوښتنه وکړه، خالد رضي الله عنه دا ځل د هغه د صلحې غوښتنه ومنله، د صلحې په تړون کې یو شرط دا وو چې دښمنان به له مال او اسباب نه پرته یوه داسې ځای ته رسول کیږي چې له هغه ځایه د خپل هېواد سرحد ته ور داخل شي، مسلمانانو د هغوی دغه شرط منلی و، له همدې امله یې شیرزاد له خپل لښکر سره د ایران سرحد ته ورساوه او د انبار ښار له ټول پوځي سامان سره مسلمانانو ته پاتې شوه، تر دې وروسته خالد رضي الله عنه د ښار شاوخوا کلي هم تابع کړل.

عین التمر

تر دې وروسته د اسلام دغه ستر فاتح او اتل خالد رضي الله عنه زبرقان نومی سړی د ښار د حاکم په توګه وټاکه او په خپله د عین التمر، په لورې وخوځیده، عین التمر یو ښکلی ښار و چې ایرانیانو پرې حکومت کاوه، له ایرانیانو سره د دغه ښار په ساتلو کې بني ثعلب نومې غیر مسلمانه عربي قبیله هم ملګرې وه، دغه قبیلې د نبوت د درواغژن مدعي شجاع پلوی کاوه، د ښار حاکم، د ایران د ساساني کورنۍ د بهرام چوبین زوی مهران و، له هغه سره سربېره پر خپل لښکر د تمر او ثعلب قبیلې او زیاد عقه بن عقه نومی سردار هم ملګری و، عین التمر ته چې د خالد رضي الله عنه د راتګ اواز راورسیده، نو عقه مهران ته وویل، له عربو سره عرب په جګړه ښه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوهیږي، ته موږ او خالد، سره پرېږده موږ به په خپل منځ کې سره پوه شو. عقه له غیر مسلمانانو عربو سره د خالد رضي الله عنه مقابلې ته راووت، دی لا پر اس سپور د خپل لښکر مخکې یوه خوا او بله خوا ګرځیده او صفونه یې برابرول، چې ناڅاپه یې په بریښنا وزمه سرعت سره د خالد رضي الله عنه کمند په غاړه کې ورولویده، تر څو په ځان پوهیده بیا د خپل لښکر له مخې نه د مسلمانانو د لښکر مخې ته را رسول شوی وو، د هغه پاتې یوځ چې د خالد رضي الله عنه دغه حیرانوونکي کارنامه ولیده نو زړونه یې وښوئیدل او له جګړې پرته یې په میدان کې د تیښتې ګرد پورته شو. مسلمانانو یو زیات شمیر ترینه بندیان کړل.

مهران چې د خپلو عربو ملګرو د جګړې له دې ښندونکي ډرامې نه خبر شو، په هغه هم له ویرې خولې راغلي ښار یې پرېښوده او وتښتیده، ماتې خوړلي عربان کلا ته ننوتل دروازې یې په ځان پسې وتړلې او له تسلیمیدو څخه یې انکار وکړ، د اسلام جنګیالي ورپسې شول او د کلا خلک یې له څلورو خواوو نه ایسار کړل پر دغه وخت خالد رضي الله عنه څو څو ځلې، هغوی صلحې ته را وبلل، خو هغوی له خپل ضد نه وانه وښتل، خالد رضي الله عنه ډېر په غوسه شو او جګړه یې پیل کړه، د کلا خلک چې د مسلمانانو د توري خرپ ولیده نو له تسلیمیدو نه پرته یې بله چاره ونه لیده، له ښې سختې جګړې وروسته یې امان وغوښته، خو خالد رضي الله عنه د هغوی غوښتنه ونه منله، له یوې شیبې وروسته، هغوی مجبور شول چې له کوم شرط څخه پرته له کلا نه راووځي او وسله وغورځوي، تر دې وروسته عقه او د هغه ځینې سپایان ووژل شول، د عین التمر کلا له یوې معمولي حملې وروسته فتحه کړای شوه.

کلا ته نژدې د عیسایانو یوه کلیسا وه چې څلویښت هلکان د عیسایي مذهب د زده کړې لپاره پکې اوسیدل هغوی چې له دغو حالاتو نه خبر شول

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د کلیسا دروازې یې پورې کړې، خو خالد رضي الله عنه نه یوائې دا چې هغوی ته امان ورکړ، ډېره مهرباني یې هم پرې وکړه.
تر دې فتحې وروسته خالد رضي الله عنه غوښتل چې نور هم پر مخ ولاړ شي او شاوخوا سیمې د اسلامي خلافت مرکز ته تابع کړي، خو پر دغه وخت د عیاض بن غنم رضي الله عنه یو لیک راغی چې د دومة الجندل، له ښار څخه یې خالد رضي الله عنه ته داسې لیکلي وو چې زما د دښمنانو د لښکر شمېر زښت زیات دی تاسو سمدلاسه زما مرستې ته راشئ د دغه لیک له لوستلو وروسته خالد رضي الله عنه ، له خپل خاص لښکر سره د دومة الجندل، په لورې وخوځېده، په حیره کې یې قعقاع رضي الله عنه د حاکم په توګه وټاکه.

د دومة الجندل فتحه

د عیاض رضي الله عنه په مقابل کې د عربو مغروره قبیلې لکه بني کلب، بني غسان، بني تنوخ او د بني ضخیم قبیلې مختلفو کورنیو، صف نیولی و، د جګړې په هکله د اکیدر بن مالک او جودي بن ربیعه ترمنځ اختلاف و اکیدر وویل چې جګړه کول عبث کار دی یا به صلحه وکړو، ضمناً یې دا هم ورته وویل: زه تر تاسو خالد رضي الله عنه ښه پیژنم، په اوسنۍ زمانه کې هیڅ څوک هم له خالد رضي الله عنه نه په جنګ ښه نه پوهیږي او نه د هغه هومره نیکمرغه دی، هر قوم چې له خالد سره مقابله کوي که شمیر یې هر څومره وي نو ارومرو به له ماتې سره مخامخیږي نو له دې امله تاسو زما خبره ومنئ او له مسلمانانو سره صلحه وکړئ، اکیدر هغه سړی و چې د مؤته په جنګ کې خالد رضي الله عنه بندي کړی و او هغه بیا له رسول الله صلی الله علیه وسلم سره صلحه کړې وه خو جودي او د ښار نور خلک په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبره ټينګ ولاړ وو چې اورمرو به له مسلمانانو سره جګړه کوو نو له دې امله يې د اکيدر خبره ونه منله.

اکيدر هغوی سره د مخالفت له امله د هغوی ملګرتيا پرېښودله او غوښتل يې چې له دومة الجندل نه بهر کومې خوا ته لاړ شي له همدې امله د خالد پوځي اډې ته ورغی ځينې خلک وايي چې هغه يې وواژه خو ځينې نور روايتونه وايي چې هغه يې بندي کړ او مدينې ته يې وليږه. د عمر رضي الله عنه په وخت کې خلاص شو او له مدينې نه عراق ته لاړ او هلته يې عين التمر ته نږدې په دويمه، نومې ځای کې استوګنه غوره کړه او د ژوند تر پايه هماغلته اوسيده.

خالد رضي الله عنه له خپلو فاتحو مجاهدينو سره د دومة الجندل ښار بهرني خواته لاړ، په دې توګه له يوې خوا نه عياض بن ربيعه رضي الله عنه سنګر نيولی و او له بلې خوا نه يې د هغوی مخه نيولې وه، جودي بن ربيعه له يوه لښکر سره له کلا نه بهر راووت او له خالد رضي الله عنه سره مخامخ شو، پر همدغه وخت د هغه بل لښکر پر عياض رضي الله عنه حمله وکړه خو د الله مرسته او د مسلمانانو د سرښندنې نتيجه وه چې دواړو لښکرو ماتې وکړه، د خالد رضي الله عنه قهرمانو مجاهدينو جودي ابن ربيعه د لښکر مشر ژوندی ونيو، د هغه پوځ وغوښتل چې له ميدانه وتښتي او کلا ته ننوځي خو د کلا خلکو د مسلمانانوله وېرې نه دروازه بنده کړه په همدغه شيبه کې د اسلام سپايان توري په لاس ور ورسيدل ، يو شمير يې ووژل او يو شمير نور يې بنديان کړل تر دې وروسته يې په کلا حمله وکړه د کلا دننه چې څومره جنګيالي اوسېدل هغه ټول يا ووژل شول او يا بنديان کړای شول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حصيد، حنافس او مضيح

هغه وخت چې خالد رضي الله عنه په دومة الجندل کې په جګړه بوخت و، د حيره خلک چې د خپل مشر عقه په وژلو خوابدي وو د فارس پاچا ته يې وليکل چې له موږ سره له حيره نه د مسلمانانو په ايستلو کې مرسته وکړئ، د حيره عربو د ليک له امله د فارس دربار خپل دوه تنه پوځي افسران زر مهر، او زور به له يوه جنګيالي لښکر سره د هغوی مرستې ته راوليږل دغه دوه افسران چې د انبار شاوخواته را ورسيدل، نو د حصيد او حنافس عربي قبائيلو ته يې وليکل چې تاسو هم له خپلو جنګياليو سره له موږ سره ملګري شئ، قعقاع رضي الله عنه چې په حيره کې د خالد رضي الله عنه پر ځای کار کاوه او له دې حاله خبر شو نو سمدلاسه يې عبد بن فد رضي الله عنه د حصيد او عروه رضي الله عنه د حنافس په لوري وليږل، د دې لپاره چې د دغو دواړو عربو قبيلو لښکرې د فارس له لښکر سره يو ځای نشي هغوی دواړو د دغو عربو قبيلو لارې بندې کړې، په همدغه وخت کې خالد رضي الله عنه هم حيره ته راورسيده.

سره له دې چې خالد رضي الله عنه له دومة الجندل نه په دې نيت را خوځيدلی و چې د فارس د پاچا پر مرکز مداين باندې حمله وکړي خو کله چې دلته راغی او دا حالات يې وليدل نو د قعقاع رضي الله عنه په مشوره يې پر مداين باندې له حملې کولو نه د مخه دا غوره وګڼله چې لومړی دغه لښکر ته ماتې ورکړي، د همدې پريکړې پرا ساس ، قعقاع بن عمرو رضي الله عنه ، تميمي رضي الله عنه ،او ابو ليلی رضي الله عنه په ډېره چټکی سره د زوربه او زر مهر د لښکرو په لور ورغلل له بل پلوه خالد رضي الله عنه ته دا خبر هم را ورسيده چې د عقه د وينې د بدل لپاره هذيل بن عمران په

(c) ketabton.com: The Digital Library

مضیح نومې ځای کې لښکر راټول کړی دی او همدارنګه ربیع بن بحیر هم په ثني او بشرکي پوځونه راټول کړي دي او دا هڅه کوي چې د زر مهر او زوربه لښکرو سره یو ځای شي.
د دغو خبرونو له اوریدو څخه وروسته خالد رضي الله عنه هم له خپل زړور او جنګیالي لښکر سره په تمر نومې ځای کې له قعقاع رضي الله عنه او ابو لیلی رضي الله عنه سره یو ځای شو، له هغه ځای نه یې قعقاع رضي الله عنه حصید او ابو لیلی یې حنافس ته ولیږل.

د حصید جګړه

قعقاع رضي الله عنه چې حصید ته ورسیده، هلته یې ولیدل چې د زرمهر او زور به لښکرو سنګر نیولی دی او د مقابلې لپاره ځانونه چمتو کوي، قعقاع له رسیدو سره سم پرې حمله وکړه په دې توګه یوه سخته جګړه پیل شوه، د فارسي لښکر یو زیات شمېر خلک ووژل شول، قعقاع رضي الله عنه د یوې بریالۍ حملې په نتیجه کې د زر مهر سر په توره غوڅ کړ، زوربه د اسلام د یوه بل نومیالي او سربښندونکي مجاهد عصمته بن عبدالله رضي الله عنه له خوا نه ووژل شو، په دې توګه ایرانیانو ماتې وکړه او د وارخطایې په حالت کې یې په تېښته پیل وکړ، د تیښتې پر وخت یو زیات شمیر د مسلمانانو له خوانه ووژل شول او یو شمېر نور یې ژوندي ونیول یو زیات شمېر یې د تیښتې په حالت کې حنافس ته ورسېدل، هلته یې لا د پښو تناکې نه وې ښې شوې چې ابولیلی رضي الله عنه ور ورسېده، د حصید جګړه یې بیرته په ذهن کې را ژوندی شوه دلته هم له همغه راز تباهۍ او مرګ ژوبلې سره مخامخ شول لنده دا چې له دې ځای نه هم د یوه بوذان نومې افسر په مشرۍ مضیح ته وتښتیدل، هلته له هذیل بن عمران سره چې د نا مسلمانه عربي

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبیلو لښکر یې راټول کړی و یو ځای شول.
خالد رضي الله عنه چې د فارس د لښکر د ماتې، تیښتې او په مضیح کې د هذیل بن عمران له لښکر سره د یوه ځای کېدو له حاله خبر شو نو په پرده کې یې قعقاع رضي الله عنه ابو لیلي رضي الله عنه ، عبد رضي الله عنه او عروه رضي الله عنه د اسلام د لښکر افسرانو ته ولیکل چې په یوه ټاکلي شپه ټول مضیح ته را ورسیږي په خپله هم په همغه ټاکلي نېټه مضیح ته روان شو.

د مضیح جګړه

د اسلامي پوځ ټول افسران په همغه ټاکلي شپه مضیح ته را ورسېدل، د شپې په تیاره کې یې له څلورو خوانه د هذیل پر لښکر یرغل وکړ، د هغوی ټولو د الله اکبر نعرو د هذیل له ویدو لښکریانو نه وار پار خطا کړ، کله یې چې د تکبیر نارې تر غوږ شوې او سترګې یې وغړولې، نو له ځلنده تیرو تورو سره مخامخ شول، خواران ډېر پرېشانه او وارخطا شول، تر څو یې ځانونه خوځول، مسلمانانو بیا سم نیمایې له تورو نه تیر کړي وو، د دغه لښکر زیاته برخه ووژل شوه یوازې د هذیل د ډلې یو څو تنه په تیښته بریالي شول.
خالد رضي الله عنه ته دا څرګنده وه چې ربیعه بن بحیر، په ثنی او بشر نومې ځای کې له خپل لښکر سره دیره شوي دي، له همدې امله یې د مضیح له فتحه کولو نه وروسته سمدلاسه له قعقاع رضي الله عنه او ابولیلی رضي الله عنه سره یوه شپه وټاکله په خپله یې هم په همغه ټاکلي شپه ځان ثنی ته ورساوه او له درې خواو نه د ربیعه په لښکر را پریوتل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ثنی او بشر فتحه

د ربیعه په وېده لښکر ناڅاپه د تورو تندر را ولوېده، د شپې تیارې او د تیرو تورو خرپ، دغه لښکریا ن دومره وارخطا کړل چې هیڅ یې هم له لاسه پوره نشول ټول لښکر د شپې تیارې او تیروتورو وخوړ، څه جنګي وسایل او سامان چې په ښار کې وو، هغه د اسلام جنګیالیو ترلاسه کړل، چې د غنیمت د قانون پر اساس پنځمه برخه د جنګ له بندیانو سره مدینې منورې ته ولیږله د دې جګړې په بندیانو کې د ربیعه بن بحیر، لور صابحه هم وه، هغه په مدینه کې علي رضي الله عنه په بیه واخیستله او په نکاح یې کړله، دې میرمنې نه د علي رضي الله عنه دوه اولاده عمر بن علي رضي الله عنه او رقیه بنت علي رضي الله عنها پیدا شول،عمر رضي الله عنه بن علي د پنځوس کلونو په عمر وفات شو

تر دې فتحې وروسته خالد رضي الله عنه له بشر، نه د رحناب، په لور روان شو، په رحناب کې د عقه زوی هلال، له خپل لښکر سره موجود و، خو ملګرو یې چې د اسلام د لښکرو اوازه واوریدله خپل مشر یې په میدان پرېښوده او په تیښته وتښتېدل، هلال چې دا حال ولېده، نو خپله یې هم ځان ټینګ نه کړای شو، په رحناب کې د اسلام له جنګیالیو سره هیڅا مقابله ونه کړه، له دې امله خالد رضي الله عنه د فراض د ښار په لوري وخوځیده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فراض جګړه

د خالد رضي الله عنه د ناڅاپي او تباه کوونکو بريدونو خبر د عراق په ټولو سيمه کې خپور شوی وه، له همدې امله د شاوخوا ورې غټې قبيلې چې په دښتو کې اوسيدلې ډيرې سختې ويرې اخيستې وې، هغوی خپل خير په دې کې ولېده چې له مسلمانانو سره صلحه وکړي.
په دې توګه به چې خالد رضي الله عنه لښکرې هر ځای ته رسيدلې نو د هغې سيمو اوسيدونکو به اسلام يا جزيې ته غاړه اېښودله خالد رضي الله عنه له خپل پوځ سره د فرات د سيند تر څنګ د شمالي سيمو په لور حرکت وکړ، په لاره کې زياترو قبيلو ورته د اطاعت سرونه ټيټ کړل په همدې ترڅ کې فراض ته ورسيده فراض هغه سيمه ده چې د شام، عراق او الجزيره بريدونه پکې سره يو ځای شوي دي دغه سيمه د عراق او شام په انتهايي شمالي برخه کې پرته ده، که عياض بن غنم دومة الجندل فتحه کړې وای، نو ښايي خالد رضي الله عنه دغه ځای ته نه وای راغلی، ځکه د ابوبکر رضي الله عنه نظر دا نه و چې شام او عراق دې دواړه فتحه شي هغه يوازې دا غوښتل چې د دواړو هيوادونو په سرحدي پولو کې دې چې له جزيرة العرب سره نښتې دي، امن او صلحه وي چې ايرانيان او روميان له دغه لوري نه پر عربو بريد ونه کړای شي، خو الله جل جلاله ته دا منظوره وه چې دغه دواړه هيوادونه د خالد رضي الله عنه په لاس فتحه شي او د اسلام بيرغ پکې اوچت شي له همدې امله داسې اسباب او عوامل پيدا شول چې خالد رضي الله عنه تر دغه ځايه راشي او په دې توګه مسلمانانو ته له بري خوانه پر شام باندې د يرغل لاره پرانيستل شوه، د ايراني سرحدونو له لارې ورته پر روميانو باندې د بريد لاره خلاصه شوه، دا يو داسې معجزه وزمه کار و

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د ابوبکر رضي الله عنه په خيال کې هم نه تيريده اخر دغه ستره کارنامه د عراق او شام فتحه د داسې اتل مسلمان په لاس سرته ورسيده چې په ريښتيا هم د عربو او عجمو ښځو د داسې زوی له راوړو نه عاجزې دي، خالد رضي الله عنه په فراض کې يوه مياشت تم شو.

په فراض کې له رومیانو او ایرانیانو نه پرته ډيرې نا مسلمانه عربې قبيلې هم راټولې شوې وې، دغو ټولو په ګډه سره يو ستر لښکر جوړ کړی وه، دغه خلک د خپل لښکر په ځواک او برې دومره غره وو چې د اسلام د جنګياليو مجاهدينو مخې ته پخپله راووتل.

خالد رضي الله عنه هم په تونديء سره ځان د فرات سيند غاړې ته ورساوه، لږه شيبه وروسته ډيره خونړۍ جګړه پيل شوه، د اسلام نوميالیو مجاهدينو په دواړو لاسونو داسې تورې چلولې چې روميان ورته ګوته په غاښ شول او يوه شيبه وروسته يې په ډيره وارخطايۍ له ميدانه وتښتيدل، د هغوی تر څنګ ايرانيانو او عربو هم د خالد رضي الله عنه د ملګرو د تورې خرب ته ځان ټينګ نه کړای شو، هغوی هم له يوې شيبې وروسته وريسې له ميدان نه ښپې سپکې کړې، مسلمانان هم وريسې شول د جګړې ميدان هم ښه پراخه وو، څومره چې هغوی تښتيدل، هومره دوی هم وريسې و، خالد رضي الله عنه خپلو فاتحو مجاهدينو ته حکم وکړ چې تر څو ما امر نه وي کړی تر هغې مو خپلې تورې ښې بې دريغه چلوئ له همدې امله د دښمن د وژل شوو شمير په دغه جګړه کابو سل زره تنو ته رسيږي.

له دې سترې فتحې نه وروسته خالد رضي الله عنه تر لس ورځو پورې په فراض کې ميشت شو، تر هغې وروسته له خپل فاتح پوځ سره د ۱۲ هجري کال دذی القعدې په ۱۵ نيټه بيرته حيره ته راستون شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر شام باندې حمله

ابوبکر صدیق رضي الله عنه د ۱۳ هجري ۶۳۶ میلادي کال په پیل کې پر شام باندې له څو خواوو نه د حملې حکم ورکړ، ابو عبیده رضي الله عنه ته یې پر حمص باندې، یزید بن ابوسفیان رضي الله عنه ته یې پر دمشق، شرحبیل رضي الله عنه ته یې پر اردن او عمرو بن العاص رضي الله عنه ته یې پر فلسطین باندې د حملې حکم ورکړی و د دغو ټولو پوځي افسرانو تر قوماندې لاندې پوځ شمیر څلورویشت زرو تنو ته رسېده.
د اسلام دغه ننګیالي مجاهدین چې د عربو له بریدونو نه واوښتل نو قدم په قدم یې د رومیانو له پوځ سره مقابله پیښه شوه ځکه هغوی لا د مخه د جګړې لپاره ځان چمتو کړی و، پر دې سربېره د روم قیصر له ټول هېواد نه پوځونه راټول کړي وو او د جلا جلا افسرانو په مشرۍ یې د مسلمانانو مقابلې ته را استولي وو، د دغو حالاتو په نظر کې نیولو سره د اسلام افسرانو پریکړه وکړه چې ټول پوځونه باید یو ځای شي او امیرالمؤمنین ابوبکر صدیق رضي الله عنه ته یې ولیکل چې د مرستې لپاره نور پوځونه راولیږي له همدې امله خالد رضي الله عنه هم چې د عراق د فتحه کولو قومانده ورکړې شوې وه له هغه ځایه دمشق ته راروان شو. له بل پلوه د روم قیصر هم د مسلمانانو د مقابلې لپاره یو ستر پوځ رالیږلی و، دغه پوځ چې اجنادین نومې سیمې ته راورسیده نو هماغلته یې د جګړې لپاره ترتیبات پیل کړل.
خالد بن ولید رضي الله عنه او ابو عبیده بن جراح رضي الله عنه له خپلو لښکرو سره د اجنادین په لوري وخوځېدل نورو افسرانو ته یې ولیکل چې اجنادین ته ځان را ورسوي په دې توګه شرحبیل رضي الله عنه ، یزید رضي

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله عنه او عمرو بن العاص رضي الله عنه هم په خپل وخت اجنادين ته راورسيدل، خالد رضي الله عنه تر ټولو د مخه حمله وکړه له يوې ډيرې اوږدې او خونړۍ جګړې وروسته چې درې زره مسلمانان پکې شهيدان شول فتحه وشوه دغه جګړه د ۱۳ هجري کال د جمادي الاول په ۲۸مه نېټه پيښه شوې وه.

خالد رضي الله عنه چې له دغې جګړې نه خلاص شو نو بېرته يې د دمشق لوري ته مخه وکړه، هلته چې ورسېده نو ښار يې له هرې خوانه محاصره کړ، دغه محاصره دابوبکر صديق رضي الله عنه په وخت کې پيل شوه، خو فتحه يې د عمر رضي الله عنه په وخت کې پای ته ورسيدله.

د دمشق جګړه

دمشق د شام ستر مرکز و، څرنګه چې عربان له ډېرو پخوا زمانو نه د سوداګرۍ لپاره دمشق ته راتلل، نو د دغه ښار د عظمت او ښکلا اوازه په ټولو عربو کې خپره وه، له همدې امله خالد رضي الله عنه په ډېر اهتمام سره د ښار د کلابندۍ پلان جوړ او عملي کړ، د ښار د سترو دروازو د ساتنې لپاره يې هغه ستر ستر افسران وټاکل چې د شام د ګڼو ولايتونو د فتحه کولو لپاره ټاکل شوي وو، په دې توګه عمرو بن العاص رضي الله عنه د توما او شرحبيل رضي الله عنه د الفراديس، ابوعبيده رضي الله عنه په الجاثيه دروازو باندې وټاکل شول، په خپله خالد رضي الله عنه ، له پنځه زره پوځ سره باب الشرق ختيځې دروازې ته نږدې ديره شو.

عيسايانو چې د دغې محاصرې انتظامات، ترتيبات او سختي ولېدله، نو همت يې بايلوده، د هغوی جاسوسان به د مسلمانانو د لښکر منځته راتلل او ليدل به يې چې پوځ په ډېر خوښۍ او ځوږ سره د دې فتحې لپاره ليواله

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي هر سپايي د ثبات او ټينګکار اتل ښکاري، خو سره له دې هم د روميانو زړونه په دې ډاډه وو چې هرقل لا ژوندى دى او له حمص نه مرستيال پوځونه را خوځيدلي دي.

خالد رضي الله عنه ضرار ته له دوه زره سورو سره حكم وكړ چې ته به د اسلام د لښكر د ساتنې لپاره شاوخواته ګرځې راګرځې خو ضرار رضي الله عنه عرض وكړ، چې دغه كار خو بالكل زما د طبيعت خلاف دى، زه خو له دښمن سره مخامخ جګړې ته ليواله يم، خالد رضي الله عنه ورته وويل چې تاته اجازه ده هر چېرته دې چې دښمنان پيدا كول له تورې نه يې تيروه.

عيسايانو فكركاوه چې د عربو خلك د زغملو توان نه لري نو له دې امله كه موږ لږ شان جګړه اوږده كړو له يوې خوا به ژمى راشي او دا خلك به له يخنۍ نه تنګ شي او له بلې خوا به د قيصر پوځونه هم زموږ مرستې ته راشي، خو د دوى دواړه اميدونه له خاورو سره برابر شول، ځكه مسلمانانو د يخنۍ په وړاندې داسې مقاومت وښود چې په حملو كې يې هيڅ كمى را نغى او له بل پلوه خالد رضي الله عنه ذوى الكلاع نومي افسر له يوه تكړه پوځ سره له دمشق نه يو ميل لرې وليږه چې كه دمشق ته مرستيال پوځونه راشي مخه يې ونيسئ او موږ ېرې خبر كړئ له همدې كبله هرقل چې كوم پوځونه له حمص نه راليږلي وو د هغوى مخه ونيول شوه. جګړه له څلورو خوانه په ښار باندې پيل شوې وه، د دمشق خلك له هرې خوا نه كلابند وو، يو شمير خلكو يې د صلحې مشوره وكړه، خو د ښار مشر توما دغه خبره ونه منله.

په پاى كې د ښار خلكو توماته وويل چې موږ به تر څو پورې په دغه راز حالت كې ژوند كوو يا له كلا نه بهر شه او له دښمنانو سره مقابله وكړه يا پاچا ته د مرستې لپاره ليك ور واستوه، توما هغوى ته وويل: كله چې مسلمانان پر ښار حمله وكړي نو موږ به د ديوالونو له سره پر هغوى باندې د غشو او تيږو باران جوړ كړو، په دې توګه به يو څو ورځې تيرې شي او مرستيال پوځونه به راورسيږي، كله چې له مركز نه دغه مرستيال پوځونه راورسېدل نو بيا به له كلا

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه بهر پر هغوی یوه سخته حمله وکړو او ماتې به ورکړو.
یوه ورځ همداسې تیره شوه څو بله ورځ د اسلام برمیالیو مجاهدینو له ځلور خواوو نه پر کلا باندې د غشو او تیږو باران جوړ کړ، په دغه منځ کې د شرحبیل بن حسنه رضي الله عنه څو ملګري زخمیان شول او ابان بن سعید رضي الله عنه په شهادت ورسیده د ابان رضي الله عنه ښځې چې د خپل میړه د شهادت خبر واوریده نو په وسله یې ځان سنبال کړ او د شرحبیل رضي الله عنه په لښکر کې داخله شوه، د ښار مشر توما چې د شرحبیل رضي الله عنه ملګري ټپیان او خواره واره ولیدل نو له خپل پوځ سره له دروازې نه بهر راووت شرحبیل رضي الله عنه چې توما ولیده نو خپلو ملګرو ته یې وویل چې لږ پر شا ولاړ شئ هغوی چې لږ پرشاولاړل نو توما داسې فکر وکړ چې مسلمانانو شکست خوړلی دی او تښتي، خو یوه شیبه وروسته د اسلام جنګیالي بیرته د توما له ملګرو نه راتاو شول، د ابان بن سعید رضي الله عنه ښځه هم لږ شان لرې ولاړه وه پر دښمنانو یې د غشو باران جوړ کړی وه، د هغې یو ګوزار هم نه خطا کیده.
توما چې لږ رامخکې شو نو له شرحبیل رضي الله عنه سره مخامخ شو، دواړو خپلې تورې له تیکې نه راوایستلې او پر یوه بل یې ګوزارونه پیل کړل، توما په پرله پسې توګه په شرحبیل رضي الله عنه ګوزارونه کول، خو شرحبیل رضي الله عنه هم په ډیره میړانه دفاع کوله، پر دغه وخت د سعید بن ابان رضي الله عنه ښځې د توما سترګه په نښه کړله، او د غشي په یو ګوزار یې پرې سوری کړه، په دغه کار سره توما د وار خطایی په حالت کې پر شا ولاړ او له خپل لښکر سره یې د کلا په لوري منډه کړه مسلمانان هم وریسې شول، خو کلا ته چې ورننوتې شول نو د کلا خلکو پرې له پاسه د تیږو او غشو باران جوړ کړ په دغه الغاء تلعاو کې توما بیرته له خپل لښکر سره کلا ته ننوت او دروازې یې په ځان پسې وتړلې څو ورځې وروسته د اسلام دښمنانو د شپې له خوا نه له هرې دروازې نه یوه یوه رساله پر مسلمانانو باندې د شبخون لپاره راولیږله خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

خالد رضي الله عنه کله دومره بې خبره وو چې دښمن یې په دومره معمولي پلان راښکیل کړای شي، هغه مخکې تر مخکې په هره خیمه کې وسله وال ساتونکي ټاکلي وو، هغوی په ډېر دقت سره څوکۍ کوله سرېېره پر دې یې ضرار بن ازور رضي الله عنه هم له دوه زره سپرو سره د دغه کار لپاره ټاکلی و، له همدې امله څنګه چې دښمنان له کلا نه را ووتل، مسلمانانو ورته ځانونه چمتو کړل له هرې خوانه یې په ډېره مېړانه ورسره مقابله وکړه، په زرګونو تنه دښمنان په دغه شپه ووژل شول، په دغه جګړه کې د شرحبیل رضي الله عنه مېړانه د ستاینې وړ ده.

د دمشق فتحه

د شپې له ناڅاپي یرغل نه چې دغه جګړه پیل شوه تر له ورځ یې دوام وکړ، د اسلام دښمنانو په زرګونو مړي په میدان کې پرېښودل او دې ته اړ شول چې بېرته کلا ته ننوزي، د هغوی مشر توما چې د خپل لښکر ماتې ولیده چې کلا ته ګوډ او مات راننوتل نو ډېر سخت خپه شو او ویرې واخیست، هغه دا ګومان کاوه چې د شپې په همدغه ناڅاپي حمله به د مسلمانانو کار پای ته ورسوم، خو سرېېره پر دې چې مسلمانان یې د کلا له دروازو ته یو ګام په شا تګ ته اړ نه کړای شول، پخپله یې هم ډېر مالي او ځاني تاوان ولیده.
د کلا نورو مشرانو چې د جګړې نتیجه ولیده، په ډېره غوسه یې توما ته وویل، موږ خو مخکې درته ویلي وو چې مسلمانانو ته په جګړه کې څوک ماتې نشي ورکولای. که اوس هم ته زموږ د صلحې مشوره نه منې نو موږ به پخپله له مسلمانانو نه امان وغواړو، توما هم چې د جګړې نتیجې یې د ثبات پښې ښویولې وې، د هغوی مشورې ته له ناچارۍ نه غاړه کېښوده، ابو عبیده رضي الله عنه ته راغی او د صلحې غوښتنه یې وکړه، ابو عبیده رضي الله عنه د هغه د صلحې غوښتنه ومنله خو خالد رضي الله عنه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلحې له تړون نه خبر نه و، هغه په خپل خاص جنګي مهارت سره ختیځه دروازه ماته کړه او ښار ته له خپلو تورزنو سره ورننوت په یوه شیبه کې یې د اسلام په زړکونو دښمنان له تورو تېر کړل.

ابو عبیده رضي الله عنه چې دمشق ته د خالد رضي الله عنه له ننوتلو نه خبر شو نو سمدلاسه یې هغه د صلحې له تړون نه خبر کړ، خالد رضي الله عنه په دې خبره حیران شو چې دا څنګه صلحه شوه، موږ خو ښار ته د تورې په زور را ننوتلي یو، خو په پای کې دا پرېکړه وشوه چې توما او د هغه ملګري دې له کلا نه ووځي، په دې توګه د دمشق ښار د اسلام د ننګیالیو مجاهدینو په لاس فتحه شو د دې پر تمینې فتحې خبر د غنیمت له مال سره د اسلامي خلافت مرکز ته واستول شو.

د خلافت مرکز ته د استازي له رسیدو نه څو ورځې د مخه امیرالمؤمنین ابوبکرصدیق رضي الله عنه وفات شوی وه او د هغه پر ځای عمر رضي الله عنه د خلافت چارې سنبال کړې وي هغه چې د دغې سترې فتحې خبر واورېده نو ډېر خوښ شو.

د شام عامل

د اسلام د دغه ستر فاتح او مجاهد جنرال خالد بن ولید رضي الله عنه د تورې په خرپ سره تر شپاړسم هجري کال پورې ټول شام د اسلامي خلافت یوه برخه شوه، د شام تر فتحه کولو وروسته د دې خبرې لپاره هم ضرورت و، چې هلته د خلافت له خوا نه یو تورزن او مدبر حاکم وټاکل شي چې دغه نوی مسلمانه سیمه اداره او کنترول کړای شي، په دغه کار کې هم خالد رضي الله عنه پوره پوره برخه واخیستله، د شام خلکو ته که د خالد رضي الله عنه د تورې جوهر د جګړې په میدان کې ښکاره او تثبیت شوی و نو، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکومت په تدبر او سالمه اداره کې هم د هغه په اسلامي اخلاقو او جوهر معترف شول، خالد رضي الله عنه د اسلامي خلافت د دربار له خوا نه د شام د هغې برخې عامل یعنې ستر حاکم وټاکل شو چې د روم د پاچا هرقل د امپراطورۍ برېدونه ترې نه پیل کېږي، خالد رضي الله عنه په دغه سرحدي سیمه کې چې کلونه کلونه یې د رومیانو د برچې او نېزې تر سیورې لاندې ژوند کړی وه داسې نظم او انتظام منځته راوسته چې هیڅکله هم چا د فتنې او شرارت را منځ ته کولو ته زړه ښه نه کړای شو.

خالد رضي الله عنه کابو په یو سلو پنځه ویشت (۱۲۵) جګړو کې ګډون کړی وه، حملې یې کړي دي او مقابلې یې کړي دي، د هغه وخت حمله او یا دفاعي مقابله هم د نن ورځې د جنرالانو په څېر نه وه چې د میز پر سر د جګړې نقشه او پلان جوړ کړي او په خپله ورته په کوم ګوښه ځای (Operation Room) یا د عملیاتو خونه کې بې غمه او خوندي ناست وي.

د خالد رضي الله عنه زیاتره جګړې داسې دي چې په هغو کې تر هر چا مخکې دی د جګړې میدان ته ور وتلی دی او د دښمن له خطرناکو اتلانو سره یې پنجه ورکړې ده، د مؤته په جګړه کې د خالد رضي الله عنه په لاس کې نهه (۹) تورې ماتې شوې وې، لکه څنګه چې درنو لوستونکیو ولوستل په زیاتره جګړو کې د هغه یوې خطرناکې او بریالۍ حملې او بې سارې شجاعت د جګړې د برې او ناکامۍ پریکړه کړې ده، د دښمن د لښکر د نومیالیو سردارانو سرونه د خالد رضي الله عنه په لاس له سره پیل شوي دي او په نتیجه کې، د نور لښکر د ارادې ماتې نړېدلې ده، د یوه روایت پر اساس د هغه په ټول وجود کې داسې ځای نه وه چې د زخم او ټپ نښه پرې نه وي، هغه ددې لپاره په دومره جوس او ځوږ جهاد کاوه او د دښمن د لښکر د تیرو تورو څنګل ته به یې ور دانګل چې د شهادت لوړ مقام یې په نصیب شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خالد رضي الله عنه عزل

په اولسم (١٧) هجري كال كې د شام له فتحې نه وروسته د خالد رضي الله عنه د عزل مسئله هم يوه ډېره ستره پېښه ده.

په دغه برخه كې د عامو مورخينو نظر دا دى چې عمر رضي الله عنه د خلافت د چارو له سنبالولو سره سم لومړى حكم د خالد رضي الله عنه د معزولۍ په برخه كې صادر كړ، خو دا خبره سمه نه ښكاري.

حقيقت دا دى چې عمر رضي الله عنه له ډېرې مودې راهيسې د خالد رضي الله عنه د ځينې بې اعتداليو له امله ناراضه وو، خو سره له دې يې هم د خلافت په پيل كې هغه ته هيڅ هم ونه ويل د خالد رضي الله عنه دا عادت وو چې د لښكر د خرڅ او مصارفو پانې او اسناد به يې د خلافت دربار ته نه لېږل له همدې امله عمر رضي الله عنه هغه ته وليكل چې په راتلونكي كې دې مسئلې ته پاملرنه وكړې خو په ځواب كې خالد رضي الله عنه ورته ليكلي وو چې زه د ابوبكر رضي الله عنه له زمانې راهيسې همداسې كوم اوس له خپل پخواني عمل نه نشم او وښتلاى ځرگنده خبره ده چې د عمر رضي الله عنه په څېر خليفه دغه راز خود مختارۍ نشواى زغملاى په داسې حال كې چې د بيت المال د پيسو مسئله هم په كې وي، له همدې امله يې خالد رضي الله عنه ته وليكل چې ته يوازې په دې شرط سپه سالار پاتې كيداى شې چې د پوځ د مصارفو حساب تل د خلافت مركز ته را واستوې خالد رضي الله عنه دغه شرط نه و منلى همدا لامل و چې هغه يې د پوځ له سپه سالارۍ نه معزول كړ، حافظ ابن حجر رحمه الله دغه پيښه په الاصابه نومې كتاب كې د خالد رضي الله عنه د پېژندنې په برخه كې په تفصيل سره ليكلې ده، خو سره له دې يې هم هغه بالكل نه و معزول كړى بلكې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابوعبیده رضي الله عنه امین الامت تر قوماندې لاندې و.
تر دې وروسته په همدغه کال ۱۷ هجري ۶۳۸ میلادي یوه بله پیښه داسې وشوه چې خالد رضي الله عنه یو شاعر ته لس زره روپۍ انعام ورکړ. کاتبانو دغه پیښه عمر رضي الله عنه ته ولیکله، عمر رضي الله عنه ابو عبیده بن الجراح رضي الله عنه ته ولیکل چې که خالد رضي الله عنه دغه پیسې له ځانه ورکړې وي نو اسراف یې کړی دی او که د بیت المال له پیسو نه یې ورکړې وي نو خیانت یې کړی دی، په دواړو صورتونو کې د عزل وړ دی.
د خالد رضي الله عنه د عزل کیفیت هم د اوریدو وړ دی: د خلافت هغه استازي چې د خالد رضي الله عنه د عزل مکتوب راوړی وه، له هغه نه یې په عام مجلس کې پوښتنه وکړه، چې: دا انعام تا له کوم ځایه ورکړ؟ که خالد رضي الله عنه په خپله تېروتنه اقرار کړی وای نو د عمر رضي الله عنه حکم دا و چې له سزا نه یې تېر شي، خو هغه د خپلې تېروتنې منلو ته چمتو نه و، د خلافت استازي مجبوراً د عزل د علامې په توګه د هغه له سره خولۍ راښکته کړه او د هغه د سر غړونې په توګه یې د هغه پګړۍ د هغه له غاړې نه تاوه کړه.
د دې پیښې ساری د نړۍ په تاریخو کې نه لیدل کېږي چې دومره ستر سپه سالار چې ساری یې په ټوله اسلامي نړۍ کې لا څه چې په ګرده نړۍ که هم نه لېدل کیده او هغه چې تورې او میړانې یې د ارتداد د وخت د فتنې ریښې داسې له بیخه ایستلې وې چې تر مودو مودو پورې یې چا نوم پر خوله نشوای اخیستلای.
هغه چې د تورې خرپ یې تل د جګړې نقشه او مخه د اسلام په ګټه بدله کړې وه. هغه چې د کفر په وړاندې یې په (۱۲۵) یو سلو پنځه ویشت جګړو کې برخه اخیستې وه، هغه چې په تورې سره یې د شام او عراق د قسمت پرېکړه شوې وه او بالاخره هغه چې رسول الله صلی الله علیه وسلم ورته د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سیف الله لقب ورکړی وه.

هغه ته نن د خلافت د یوه معمولي استازي له خوا نه د خپل فاتح لښکر په منځ کې په دې توګه سزا ورکول کېده او د هغه له خولې نه اه او سپن قدرې هم ونه وت، دغه پېښه له څو اړخه د غور وړ ده.

له یوې خوا نه خو د دومره ستر سپه سالار نیک نفسي او حق پرستي ښیي، له بلې خوا نه د عمر رضي الله عنه خلافت د عدالت، د نظم او دسپلین برم او جلال ښیي، چې خالد رضي الله عنه د عراق او شام فاتح د یو سلو پنځه ویشت (۱۲۵) جګړو فاتح جنرال سره حساب کولای شي او هغه ورته غاړه ږدي، له دې پېښې نه د دغه وخت د اسلام د مجاهدینو د شرعي اطاعت احساس هم ښه څرګند یدای شي.

خالد رضي الله عنه چې مدینې ته راغی نو د عمر رضي الله عنه حضور ته راغی او ورته ویې ویل: ای امیرالمؤمنین! قسم په الله جل جلاله تاسو زما په برخه کې انصاف نه دی کړی.

عمر رضي الله عنه ترې نه پوښتنه وکړه: تاسره دومره شته د کومه شول؟

خالد رضي الله عنه وویل دا ټول زما د غنیمت برخه ده که له اویازره روپیو نه چې زما برخه ده هر څومره زیاتې شوې زه به هغه بیت المال ته تحویل کړم.

له حساب نه وروسته شل زره روپۍ زیاتې شوې، سمدلاسه یې بیت المال ته تحویل کړې.

عمر رضي الله عنه د خالد رضي الله عنه په دغه شریفانه عمل ډېر خوښ شو او ورته ویې ویل: خالد! په الله جل جلاله قسم چې ته ماته ګران یې او زه ستا عزت هم کوم.

تر دې وروسته عمر رضي الله عنه خپلو ټولو عاملینو ته لیکونه ولېږل چې ما خالد رضي الله عنه د خیانت له امله نه دی معزول کړی او نه ترې نه زه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناراضه یم ربښتیا خبره دا ده چې له ډیرې مودې راهیسې لیدل چې ورځ په ورځ ورسره د خلکو مینه د یو فاتح سپه سالار په توګه زیاتیږي، ما له دې امله د هغه معزولول غوره وګڼل چې خلک په دې پوه شي هر څه الله جل جلاله کوي، د دغو پیښو په نظر کې نیولو سره یوه نکته سنج او دقیق سړی په اسانۍ سره پوهیدلای شي چې د خالد رضي الله عنه عزل اسباب او عوامل څه وو او څه مصالح پکې پټ وو.
خو خالد رضي الله عنه د هغه په لښکر کې د یوه ځلانده او فاتح ستوري په حیث ځلیده او تر پخوانۍ لازیات ایثار او قربانۍ یې په هر جګړه کې ښندله

د خالد رضي الله عنه وفات

خالد سیف الله رضي الله عنه به د ژوند په پای کې هر چاته خپل زخمونه ورښودل او ویل به یې، افسوس زه داسې مرم لکه کوم ډارن انسان چې ومري او یا کوم اوښ خپلې وروستۍ سلګۍ وهي، زما ارزو دا وه چې زه د جګړې په میدان کې شهید شم
د اسلامي نړۍ دغه ستر مجاهد او فاتح جنرال، خالد بن ولید رضي الله عنه د شهادت په اسره له دې فاني دنیا نه نیمه خوا ولاړ او په ۲۱ هجري کال کې د خپل حقیقي خالق حضور ته ورغی.
امیر المؤمنین عمر فاروق رضي الله عنه د توریالي خالد رضي الله عنه په مړینه ډېر خواشینی و، اوښکې یې بالکل نه دریدلي، ویې فرمایل:
دغه زیان د ټولو مسلمانانو لپاره د تلافي او جبران وړنه دی، هغه خالد رضي الله عنه د اسلام لپاره ستره فاتح او د دښمنانو لپاره یو ستر شکست او دهشت و. کله چې عمرفاروق رضي الله عنه د خالد رضي الله عنه جنازې ته حاضر شو نو پر مبارک مخ یې د اوښکو سیلاب را روان و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ماخذونه

۱- القران الکريم

۲- اسدالغابه في معرفة الصحابه، ابن اثير ابي الحسن علي، د چاپ ځای دارابن حزم لبنان بيروت، د چاپ کال ۱۴۲۵ هـ ق.

۳- الاصابه في تميزالصحابه، ابن حجر العسقلاني ، د چاپ ځای دارالفکر لبنان بيروت، د چاپ کال ۱۴۲۸ هـ ق.

۴- البدايه والنهايه، ابن کثير ابي الفداء اسماعيل د چاپ ځای دارابن حزم لبنان بيروت د چاپ کال ۱۴۳۰ هـ ق.

۵- حياة الصحابه، کاندهلوي محمد يوسف، د چاپ ځای دارالحديث القاهره د چاپ کال ۱۴۲۸ هـ ق.

۶- روښن ستاره مفتي عبدالستار، د چاپ ځای اداره تاليفات اشرفيه ملتان پاکستان ، د چاپ کال ۲۰۰۸ م

۷- د اسلام څلور ستر فاتحين، ستانکزی محمد نسيم ، د چاپ ځای مسلم خپرندويه ټولنه جلال اباد د چاپ کال ۱۳۹۴ هـ ش.

۱۳۹۷/۵/۱۱ نیټه ساعت AM12:37

دانلوډي کار مکمل شوه

پی ډي ايف کوونکی: عزت الله سلطانزی

Fb: EzaTullah sulTanzai

(c) ketabton.com: The Digital Library

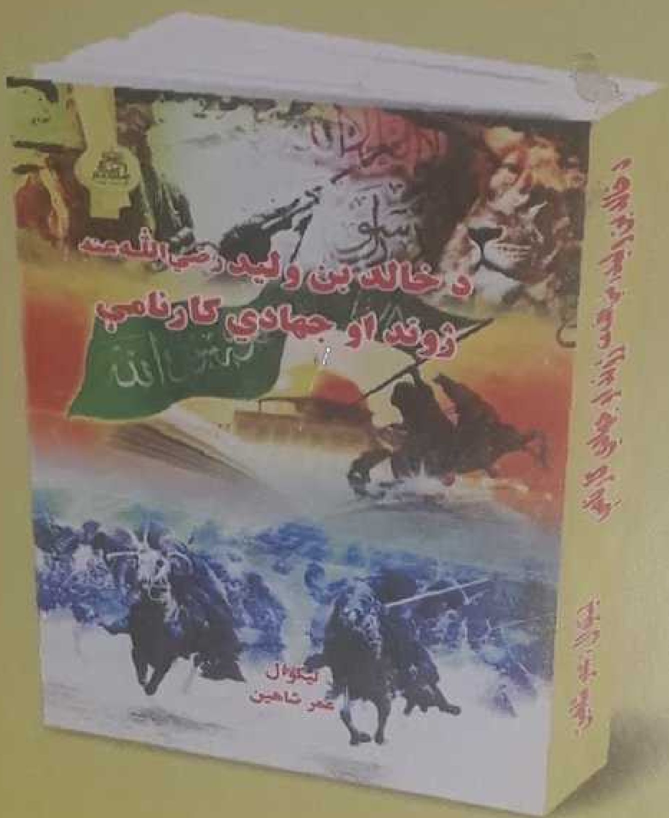

چاپ چارې:
د مسلم خیرندویه ټولنې تخنیکي څانګه
۰۷۹۲۰۳۰۶۷۷ - ۰۷۹۳۰۷۳۰۸۰
muslim_pub@yahoo.com

Designed by: Ab. Hadi Asar

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library